

ЛІТАРАТУРА І МАСТАЦТВА

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР.

№ 89 (1623) Пятніца, 10 лістапада 1961 года Цана 4 кап.

НА ПЕРАДЗЕ ў НАС — УСЕНАРОДНАЕ ШЧАСЦЕ

даклады Мікіты Сяргеевіча Хрушчова, у палымяныя словы камуністычнага маніфеста сучаснасці. Гэта тыя дакументы, якія не змеркнучы з часам. Наадварот, усё больш і глыбей будзе раскрыта іх сэнс і значэнне, мы будзем мэраць з іх творчае натхненне, будзем звяртацца з імі свае думкі і імкненні.

Другая палова дваццатага стагоддзя ідзе пад сцягамі камунізму, пад якімі згуртавалася больш адной трэці чалавечтва. Дзе падзелілі тыя пракоі, што прадказвалі нам пагібель? Цяпер ніхто не асмеліцца сцвярдзаць, што камунізм гэта — утопія. Увесь свет уважліва пераносіцца, што дарогі жыцця і прагрэсу кіруюцца імёнамі ў напрымку камунізму, бо толькі ён, як самы дасканалы, самы прайсціны лад на зямлі, здольны забяспечыць сапраўдную роўнасць, сапраўднае братэрства народаў, бо толькі ён здольны адкрыць поўны прастор для чалавечай творчасці.

Кожны год нашага жыцця — гэта тая прасторна на шляху нашага руху, ступіны на якую, мы бліжэй падыходзім да запэўненай мэты. Сорак чацвёртага гадавіна Вялікага Кастрычніка, якую толькі што адсвяткаваў наш народ, з'явілася сапраўднай дэманстрацыяй нечуваных поспехаў камуністычнага будаўніцтва. Новая Праграма Камуністычнай партыі, рашэнні з'езда азарылі шляхі ў блізкае будучыню камунізму. На лозунгах і транспарантах дэманстрантаў можна было прачытаць рапартаў Вялікага перамог камуністычнай працы. Сотні брыгад і цэхаў, цэлыя прадпрыемствы сталі калектывамі камуністычнай працы. А заўтра іх будзе яшчэ больш. Гэта значыць, што пра-

ца ў нашай краіне становіцца першай патрэбай чалавека, што яна пераходзіць у творчасць. А такая праца не можа быць не прадукцыйнай, не націхняй.

Чытаючы і вывучаючы гістарычныя дакументы, прынятыя на XXII з'ездзе, асэнсоўваючы і ўдумваючыся ў кожнае слова, у кожную лічбу, усведамляем і значэнне сваёй сціплай працы на карысць грамадства. Нам, пісьменнікам і работнікам мастацтва, трэба зрабіць вельмі многа. Мы, як падручныя партыі, павінны памагчы ёй у доваі складанай і цяжкай рабоце па камуністычнаму выхаванню працоўных, бо выхаванне новага чалавека — гэта найважнейшае пытанне нашай будучыні. Надзея, што яму так многа аддадзена ўвагі ў Праграме партыі і ў рашэннях XXII з'езда.

З'езд у сваіх рашэннях і закліках савецкай партыі і мастацтва савецкага чалавекі разлічы, узяць іх ідэйны і мастацкі ўзровень, умяоўваць сувязь з практычнай камуністычнага будаўніцтва, з жыццём народа. Партыя патрабуе ад нас, работнікаў літаратуры і мастацтва, высокага майстэрства, глыбокага пранікнення ў жыццё, кліча нас не толькі ісці ў нагу з жыццём, але і апырджваць свой час, каб глыбока паказаць сучасніку не толькі такім, як ён ёсць, але і такім, якім ён павінен быць заўтра. Для гэтага неабходна, каб вока мастака маглі бачыць не адны тыя працы, што адбываюцца сёння, а і тыя, што схаваны за сцягамі часу. Позірк мастака павінен быць вострым, далікатным, прабавітым. Партыя і народ чакаюць ад нас кніг, поўных праўды, шырачэсці, кніг, якія б клікалі наперад, усялялі б веру ў вялікую будучыню нашага народа, прапагандавалі б у глыбока мастацкай форме Вялікія мэты і задачы, пастаўленыя ленынскай партыяй. Мы павінны заўважыць і паказаць парасткі новых камуністычных адносін у працы і ў быццё людзей, узяць іх на шчыт, выхоўваць на лепшых узорах чалавекі новай камуністычнай маралі.

З'езд у сваіх рашэннях і закліках савецкай партыі і мастацтва савецкага чалавекі разлічы, узяць іх ідэйны і мастацкі ўзровень, умяоўваць сувязь з практычнай камуністычнага будаўніцтва, з жыццём народа. Партыя патрабуе ад нас, работнікаў літаратуры і мастацтва, высокага майстэрства, глыбокага пранікнення ў жыццё, кліча нас не толькі ісці ў нагу з жыццём, але і апырджваць свой час, каб глыбока паказаць сучасніку не толькі такім, як ён ёсць, але і такім, якім ён павінен быць заўтра. Для гэтага неабходна, каб вока мастака маглі бачыць не адны тыя працы, што адбываюцца сёння, а і тыя, што схаваны за сцягамі часу. Позірк мастака павінен быць вострым, далікатным, прабавітым. Партыя і народ чакаюць ад нас кніг, поўных праўды, шырачэсці, кніг, якія б клікалі наперад, усялялі б веру ў вялікую будучыню нашага народа, прапагандавалі б у глыбока мастацкай форме Вялікія мэты і задачы, пастаўленыя ленынскай партыяй. Мы павінны заўважыць і паказаць парасткі новых камуністычных адносін у працы і ў быццё людзей, узяць іх на шчыт, выхоўваць на лепшых узорах чалавекі новай камуністычнай маралі.

ПАД ВЯЛІКІМ СЦЯГАМ КАМУНІЗМА

Ад адной гадавіны Вялікага Кастрычніка да другой — гэтым адрэкам часу людзі Краіны Саветаў вымаравалі свой пераможны поступ на шляху да запэўненай высокай мэты. Сёння яны святкуюць сорак чацвёртую гадавіну з найвялікшым уздымам усіх духоўных сіл.

Красная плошча! Яна дарэга сэрцу кожнага. Тут быў Ільіч на гэтай плошчы гучалі яго палымяныя прамовы, тут стаіць Маўзалеў Уладзімір Ільіча Ленына, па заветам якога жыве наша краіна.

Яшчэ не рассяяся на святочнай плошчы дымок асенняй раіцы, а яе гранітныя трыбуны ўжо запоўнены. Тут — відныя партыі і дзяржаўныя дзеячы, работнікі навуцы і культуры, рабочыя і калгаснікі. Сорак іх — дэлегаты XXII з'езда КПСС. Тут жа зарубежныя госці з многіх краін свету. Прэсутныя члены дыпламатычнага корпуса, вышэйшыя каманды склаў Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту, ваенны аташ Маскоўскага.

Прэсутныя на Краснай плошчы цэлыя вятонь з'яўляюцца на цэнтральнай трыбуне Маўзалеў таварышаў Л. П. Брэжнэва, Г. І. Боравава, Ф. П. Казлова, А. М. Касягіна, О. В. Кусусіна, А. І. Мікаілава, Д. С. Паліскага, М. А. Сусланава, М. С. Хрушчова, М. М. Шварца, В. Н. Грышына, П. Н. Дзямічова, Л. Ф. Ільчона, Б. М. Пяварава, Л. Ф. Шапеліна.

На правам крыле Маўзалеў — выдатны ваеначальнік, маршал Савецкага Саюза і маршал родаў войскаў, адмірал і генерал. Кураты Краіны б'юць дзесяць разоў. З варт Спальскай вежы ў адкрытай сталявага колеру машыне выязджае міністр абароны СССР Маршал Савецкага Саюза Р. Я. Малінкоў. Перад Маўзалеў леем яго сустрэка на аўтамабілі камандуючы парадом генерал арміі Н. І. Крылоў і рапартуе аб'явіўшы войск Маскоўскага гарнізона да параду.

Рапарт прыняў Маршал Савецкага Саюза Р. Я. Малінкоў аб'явіўшы войскі часці і вішні ў іх 44-й гадавіна Вялікага Кастрычніка савецкай рэвалюцыі.

Затэм тав. Малінкоў палымяна на трыбуне Маўзалеў і гаворыць прамову.

Гучыць Дзяржаўны гімн Савецкага Саюза. Грымюць залы артылерыйскага салюта. Паладзца каманда да пачатку ўрачыстага маршу. Рушыла па плошчы рота выхаванцаў Маскоўскай ваеннамузычнай школы, якая адрынае парад.

З разгорнутымі сцягамі, выдатным стрывам крокам перад трыбунай праходзіць слухачы і выкладчыкі ваенных акадэміяў. Залучаюць бела-блакітны ваенна-марскі сцяг. Паліліся хвалюючыя гукі «Варгата» Гэта набліжаюцца курсанты Вышэйшага ваенна-марскога вучылішча імя П. С. Нахімава.

Гуляе матораў і зяскатам гусеніч бронетранспартуў нападзіліца плошча. На марш — бывала, вырабаваная ў гарах баях з немца-фашысцкімі войскамі гвардзейска Таманскага мотастракавога дывізія імя М. І. Калініна.

Чуваць нарастаючы гуд. Цяжкім грумоначым поступам, абганіваюць з двух бакоў будынак Гістарычнага музея, уліваюцца на плошчу магучыя браніраваныя тэхніка — новыя танкі. Гэтыя баявыя машыны, якія ўпершыню ўдзельнічаюць на святочным парадзе, не ведаюць пераходу ні на сумы, ні на вадзе.

На плошчы — авенная слава савецкай артылерыі. Змыкаюць калону звышмагучыя гарматы велізарнага калібра. Яны здольны ўлаваць любы абарончы збудаванні ворага і забяспечыць беспераходны рух пяхоты і танкаў.

Што ж прыцягнула цяпер такую пільную увагу трыбуны? Які від войск паявіўся на Краснай плошчы? Гэта ракетныя войскі, якія складаюць самую ўнушальную сілу Савецкай Арміі.

ПАРAD І ДЭМАНАСТРАЦЫЯ ПРАЦОЎНЫХ У МАСКВЕ НА КРАСНАЙ ПЛОШЧЫ.

Праходзіць рэактыўныя сістэмы, зманіраваныя на самаходных аўтамабільных установах. Яны незвычайна магучыя разбуральныя сілы сваіх залпаў і высокай дакладнасцю залпаў.

І, нарэшце, ракетныя войскі стратэгічнага прызначэння! Гэты новы від узброеных сіл нашай краіны служыць яшчэ адным красамоўным сведчаннем бурнага развіцця навуцы і тэхнікі нашай савецкай дзяржавы.

Парад закончаны. Прадэманстравана магучыя велізарныя уражальныя сілы Савецкай Арміі і Ваенна-Марскога Флоту надзеяна аўтамабільна націхненую працу вялікага Савецкага народа, зорчата камунізму, нестомнага барацьбіта за мір па ўсім свеце.

Пачынаецца дэманстрацыя прадэманстрацыя працоўных Масквы.

Кумачовыя спалюкі ў прадзедзе Гістарычнага музея, і мора ўсеагульнай урачыстасці велічча разлілася на Краснай плошчы. Наперадзе галаўныя калоны — палітрукі з партрэтамі Маркса, Энгельса, Ленына, чый гэты даламог знайсці і выверыць наш шлях ў светлае заўтра. Трохі вадзаль на машынах плывуць велізарныя лічбы «XXII». Гэта сімвал партыйнага з'езда, які азрае сваім святлом імператарскае свята Кастрычніка. З краю ў край плошчы — лано са словамі, якія з асаблівай горлікасцю аб'явіваюць сёння савецкія людзі: «Партыя — наша сіла. Партыя — наша слава. Партыя — наш гонар».

Як велічы знепа да гімна міру і працы дзеяча галаўныя калоны. На вялікіх сінгах зтамы слаганага шляху — гадзі, адзначаныя праграмамі Камуністычнай партыі.

Польхам маладосці павяляе са старажытнай плошчы, калі яна ўпрыгожылася яркімі рэалімі спартсменаў. Некалькі потыкі малаціных перастрэнаў — радзі спартсменаў з чырвонымі вышпеламі змяржаюць на імгненне, утвараючы слова «ЛЕНІН».

Шарані фізкультурнікаў нібы загараюць тысячамі зорак. Над імі зарына бенгальскіх агнёў. Чарода дзяцей, які астравок кветкаў, аддзяляюцца ад спартсменаў. Дзеці накіроўваюцца да Маўзалеў з букетамі ў руках. Ухваляючыя, падбагаюць яны да трыбуны, падмаючыя наперх, падносячы кветкі кіраўнікам партыі і ўрада. Гэта — ад усёй савецкай шчаслівай дэстарыі.

Адразу дзеяць калон-патокаў усенароднага шэсця ўліваюцца на Красную плошчу. Наперадзе зводны атрад сцяганосцаў.

Праменні ўзыходзячага сонца, і на іх фоне вялікая раскрытая кніга — Праграма КПСС, якую людзі назвалі камуністычным маніфестам нашай эпохі. Яе сімвалічна адлімаюць над кожнай калонай, яе святло ў кожным сэрцы. Углядаюцца ў лічы грандыёзных планаў, які быццам яшчэ раз перачытваюць найвялікшым дакумент стагоддзя.

Прыцягальную сілу на ўсім свеце набылі намечаныя савецкімі людзьмі рубяжы будучых злыя-спіненняў. Яны палымяюць над сцягамі гордымі словамі: «Самыя кароткі ў свеце рабочы дзень!» «Кожнай сям'і добраўпарадкаваную кватэру!» «Рэальныя даходы савецкіх людзей узрасцуюць у 3,5 разоў».

Ідзе працоўная гвардыя — калектыву праслаўленага заводу «Дынама». У такі ж дзень светлага свята 7 лістапада 1921 года да дынамаўцаў прыехаў Ільіч, каб пагаварыць з рабочымі, параіцца, як лепш рухаць электрыфікацыю. На гэты жывы запал талды словы рапартажу ў сэрцах тых, хто чуў яго. А такіх шчаслівых і дагэтуль нямае на заводзе. Сёння яны ў кастрычніцкіх калонах.

Нас у сталіцы 300 тысяч — рапартуюць мантажнікі, краўшчыкі, рабочыя домабудаўнічых камбінатаў. Які горад свету можа на-

зваць такую лічбу! 120 тысяч кватэраў для масквічанаў у гэтым годзе — такі адказ будаўнікоў на заклік партыі: «Усё ў імя чалавека, для шчасця чалавека».

Велізарны разлічаны коўш нібы толькі што выйшаў з цэхаў завода «Серп і молат». На ім — ланкічны раскава аб падарунку 44-му Кастрычніку — аб дзесяціх тон металаў звыш плана. А вось гаспадары заводу, які ідзе цяпер наперадзе многіх стаўкабудаўнічых прадпрыемстваў Амерыкі і Еўропы — чырвоныя пралетары. Іх важкі рапарт Кастрычніку — дзесяткі станкоў звыш плана і срод іх — самы папулярны ў свеце станок «К-62».

Багаце прадуктаў для народа — такаа недалёка будучыня. У руках дэманстрантаў малаюна залатых пачаткаў, залатыя шпінны. У будучыню даўшаіго года краіна даўдзе вытворчасці збожжя да 18—19 мільяраў пулоў і мяса — да 30—32 мільянаў тон. І гэта будзе зроблена! Парукай таму рашучасць нашай партыі і ўсяго народа, народа — асілка.

Сёння шляхі да сэрца Масквы — Краснай плошчы выдучу праз Праспект Маркса, і кожны бачыць у гэтым выражэнню прыкмету сёлетага Кастрычніка. Партыя ўрачыста аб'явіла: «Шпэрнае пакленне савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме». У гэтых словах Праграмы КПСС — жывы Маркс, жывы Ленін.

Далёка вядзь транспарант, які існуе чуючына. На ім напісана: «Паканіне космасу — трыумф савецкага чалавека, яго энэргіі, волі, розуму». Але не толькі трыумфальныя палетамі ў космас гонарацца нашы вучоныя, інжынеры, тэхнікі. Прызначне ўсёго свету атрымалі дасягненні савецкіх фізікаў, якія адкрылі новыя магчымасці мірага выкарыстання аядзернай энэргіі, біялагаў і хімікаў, якія вядуць нястомную барацьбу за здароўе і даўгажыванне чалавека, за высокую ўраджайнасць паляў.

«Партыя — Слава», «Праграму выкананам!», Кастрычніцкі велер нясе гэтыя, ідучы ад сэрца, словы да Маўзалеў. Ад гранітных яго трыбуны лічыць насустрач здаравіца: «Савецкаму народу Слава!» зааева, ад авенных ускалінуўся мора сінюй і ўзятых ўвех рукаў дэманстрантаў, залілі ў модным пошкы рук. Камунізм будзе — уліваюцца гонарчы савецкія людзі.

«Мір і Камунізм». Гэтыя словы ўжо сталі сінонімамі ў слоўніку гісторыі. І планета, настроеная сёння на хвалю Краснай плошчы, прымае натхненні зяклі камуністаў: «Мір народам!».

«Народы ўсіх краін! Вы — рашучая сіла ў барацьбе за мір! Будзьце пільныя, выкрываіце імперыялістычных падлішчыкаў вайны — ворагаў чалавечт! Змагайцеся за ўсеагульнае і поўнае разабрэненне!» Гэты заклік ЦК КПСС шмаратрава паўтарача на святачымі калонамі дэманстрантаў.

Як не ганарыцца сяброўскім адліманем флагаў савецкіх краін, што прапільваюць на Краснай плошчы. Так, у гэты дзень народы краін савецкай дзяржавы лагера абылі аўтабусаў, ложаць адзі аднаго, Савецкія людзі ў гэты святочны дзень перадаюць гонарчы прывітанне сваім братам — працоўным савецкіх краін.

Сёння з сэрца нашай краіны ісячана палымяны прывітанні народам, якія парвалі ланцугі каланіялізму і змагаюцца за свабоду. Савецкія людзі гораца вітаюць гераічны народ Кубы, які будзе новае жыццё.

Калі дэманстранты падхоўвалі ўжо к янцу, на трыбуну Маўзалеў падняліся кубінскія піянеры, М. С. Хрушчова па-башкоўска сустрэкае дзяцей. Масквіны пазналі іх па форменным беретам. Многа цёпых слоў і сяброўскіх прывітаніяў атрымалі ў гэты дзень юныя кубінцы.

Велічя і урачыстая карніна ўсенароднага свята. Тысячы транспарантаў, лано, сцягоў уваралі ў свеце ўсю радугу колераў, тысячы сэрцаў б'юцца як адно — жывое ўсавабленне адзінаства партыі і народа.

Мінск. 7 лістапада

Парад і дэманстрацыя працоўных у Мінску

Якая прыгожая сталіца Стругі ў святочным убранні! Стругі пано Цэнтральнай плошчы расказваюць аб гіганцкім шляху, пройдзеным партыяй і народам за 44 годамі, і над усім — асяняючы чалавечу шлях да камунізму — вобраз Ленына, чый светлы геній, чыё імя будзе жыць вена.

Усё гатова да парада. На трыбунах — члены Цэнтральнага Камітэта КПБ, дэпутаты Вярхоўнага Савета СССР і Вярхоўнага Савета БССР, гераі Савецкага Саюза і гераі сацыялістычнай працы, наватары прамысловых прадпрыемстваў і будоўляў, дзеячы навуцы, літаратуры і мастацтва, афіцеры і генералы Савецкай Арміі.

На цэнтральную трыбуну падмаюцца кандыдаты у члены Цэнтральнага ЦК КПСС, першы сакратар ЦК Кампартыі Беларусі К. Т. Маўзалеў, старшыня Савета Міністраў БССР П. Я. Кіслаў, старшыня прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР В. А. Казлоў, сакратары ЦК КПБ Ф. А. Сурганцаў, П. М. Мішэраў, В. Ф. Шаўрун, Д. Ф. Фішонаў, намеснікі старшыні Савета Міністраў БССР І. Ф. Клімаў, А. І. Золдаў, старшыня Рэспубліканскага савета прафсаюзаў І. М. Макараў, першы сакратар Мінскага аакома КПБ С. О. Прытыцкі, загадчык аддзела партыйных органаў ЦК КПБ А. А. Платовіч, першы сакратар ЦК ЛКСМБ Л. Г. Максімаў.

На плошчу выязджае на адкрытым аўтамабілі камандуючы войскамі Беларускай ваеннай акругі генерал арміі В. А. Пянькоўскі. Ён прымае рапарт камандуючага парадом генерал-палкоўніка А. С.

Бурдзейнага. Пачынаецца аб'езд войск. Камандуючы вішню воінаў са сватам. У адказ чуюцца тысячгалоса салдакае «Ура». В. А. Пянькоўскі падмаюцца на трыбуну і гаворыць прамову.

Ад імя і па даручэнню Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Беларусі і Савета Міністраў БССР ён вітае і вішню салдат, сержантаў, афіцэраў і генералаў, працоўных Беларусі з 44-й гадавіна Вялікага Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Гэтую слаўную гадавіну, гаворыць тав. Пянькоўскі, савецкі народ адзначае ў абстаноцы небывалага палітычнага і працоўнага ўдому, выкліканага рашэннямі XXII з'езда КПСС. Да свайго гістарычнага з'езда наша партыя прыйшла як ніколі згуртаванай і маналітнай, яна яшчэ больш зрадылілася з усім савецкім народам.

XXII з'езд партыі, адзначае прамовца, аднадушна зацвердзіў новую Праграму КПСС. Савецкія людзі напэўна ўпэўнены ў тым, што яна будзе поўнацю ажыццэўлена і ў нашай краіне ў найкарацейшы гістарычны тэрмін будзе пабудавана самае прайсціснае, самае справядлівае ў гісторыі чалавечтства камуністычнае грамадства.

Улічваючы сучасную напружаную міжнародную абстаноку, гаворыць прамовца, усё савецкія людзі павінны праявіць паста-

янную палітычную пільнасць і безапаветна працаваць для далажытага ўмацавання эканамічнай і абарончай магутнасці нашай любімай Радзімы.

Генерал заканчвае сваю прамову здравіцаў у гонар 44-й гадавіны Вялікага Кастрычніка, гераічнага савецкага народа, Савецкіх Узброеных Сіл, у гонар слаўнай Камуністычнай партыі Савецкага Саюза.

Парад адрынае зводная афіцэрская калона. Ідуць тыя, каму партыя і народ даверылі выхаванне воінаў. Афіцэрскі корпус Савецкіх Узброеных Сіл — гэта адборны атрад верных сыноў савецкага народа, палітычна сталых, высокаадукаваных у ваенна-палітычных і тэхнічных адносинах, базмежна адданых справе партыі і зольных у любі момант выкачаць свой абавязак на абароне любімай Радзімы.

Ідуць гвардзейцы-пеханцы. У парадзедзе з'езда яны рапартаўлі аб выкананні сацыялістычных абавязанстваў, аб паспеху ў баявой і палітычнай падрыхтоўцы. Па плошчы праходзіць танкісты, артылерыя, савуарыцы. Рукаючы бронетранспартэрамі, артылерыя розных калібраў.

Закончаны парад войск. Позіркі прысутных на Цэнтральнай плошчы звернуты ў бок Ленінскага праспекта, адкуль ідуць першыя рады дэманстрантаў. У галаве

калоны чырвоны сцяг. За ім дэманстранты нясуць вялікія партрэты Карла Маркса і Уладзіміра Ільіча Ленына, кіраўнікоў Камуністычнай партыі і савецкага ўрада.

Пад засенню флагаў праходзіць тыя, хто ў першыя гадзі Савецкай улады са зброяй у руках адстаіваў заваёвы Вялікага Кастрычніка, но намерны стаў у Вялікай Айчыннай вайне, хто цяпер нястомна працуе над выкананнем грандыёзных планаў сямігодкі. Ідуць калектывы прамысловых прадпрыемстваў, транспарту і будоўляў.

У святочнае убранне калон мінскіх трактарабудаўнікоў гарманічна ўпісаны рапарты працоўных перамог у гонар слаўнага з'езда роднай Камуністычнай партыі.

Калектыву трактарнага заводу пасяляюна палымяе якасць сваёй прадуцыі. Ён вырашаў далавока да сямігадовага задання выпусціць 73.500 трактараў «Беларусь», а тэрмін вырабу кожнай машыны скараціць увава.

Усё новыя і новыя калектывы праходзіць па Цэнтральнай плошчы.

Слаўнымі працоўнымі справамі сустраў светлае свята Вялікага Кастрычніка калектыву Мінскага аўтамабільнага заводу. Падле вынікаў саборніцтва сярэд прадпрыемстваў Мінска ў трэцім квартале ён вышаў на першае месца. У дзень адкрыцця XXII з'езда КПСС на заводзе выраблены доследны ўзор новага груза-

вага аўтамабіля павышанай праходнасці «МАЗ-505».

Венер разнае шаўкоўныя сцягі. На лозунгах, плакатах і транспарантах паказаны велічы пераможна рэвіцыя нашай краіны, яе шулоўна будучыня. У руках дэманстрантаў ідуць ударнікі камуністычнай партыі. За апошні час колькасць іх памножылася. Да імя адкрыцця XXII з'езда КПСС аўтазаводцы вырабілі прадукцыі звыш устаноўленага плана на мільёны рублёў. У першых рыхах саборнічваюць за дэтарміновае выкананне вытворчага плана ідуць камуністы.

Аб сваіх дасягненнях у гонар 44-й гадавіны Вялікага Кастрычніка рапартуюць чыгуначнікі, калектывы падшывніцкага заводу, радзівяцова, заводу «Дарнік», аўтовож фабрык, тонкасукоўнага камбіната, камбіната буматэ-

рыялаў, заводу запасных частак, будаўнічых трэстаў, электратэхнічнага заводу і іншых прадпрыемстваў.

Колькі ў калонах студэнтаў — вясёлыя жыццерадавыя моладзі. На анілагах раз-позав лініючына назвы тэхнікумаў і ВНУ. Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, палітэхнічны, тэхналагічны, медыцынскі, педагагічны інстытут, дзяржаўныя кансерваторыя, інстытут фізкультурны, народнай гаспадаркі... гэта даўно ўжо стала такім прывычным.

Міма трыбуны праходзіць калона Акадэміі навуц БССР — галаўны атрад вучоных рэспублікі. Для міру і шчасця працуючыя яны. І галоўнае ў дзеяннях вучоных — даламаць рабочым камуналістам, працаўнікам сельскай гаспадаркі ажыццявіць вялікі ідэйны парад. Вялікі перспектывы ў

нашых вучоных, светлага дарогу ўперадзе.

Як марскі прыбой, шуміць людскі паток. У шматлікіх калонах, што рухаюцца па Цэнтральнай плошчы, побач ідуць твары матэрыяльных даброт і стваральнікі духоўных каштоўнасцей. Услед за калектывамі прамысловых прадпрыемстваў праходзіць пісьменнікі і артысты, мастакі і кампазітары.

Святочнае шэсце працоўных Мінска вылілася ў дэманстрацыю адзінаства і згуртаванасці беларускага народа вакол Камуністычнай партыі і савецкага ўрада, яго вернасці роднай Камуністычнай партыі, гадоўнасці з гонарам выкананні гістарычных рашэнні XXII з'езда КПСС.

Як прыгожа ўсё навакол, Хоць і воем хмурыцца. Аж, дзеціца, паліла ў снікі Разам з імі дзеціца.

ВУДУЧЫНЯ І ТЫ

Як усё-такі хутка і лёгка прызначыцца наш чалавек да будучыні? Спадарожнікі Землі... Касмічныя караблі... Нарэшце — касманавты! Сёння ніхто і не сумняваецца, што неўзабаве ў нас пачаюцца першыя крокі ў космасе. Касманавты — гэта тры (Намеснікі сэрца загінуць велізарны ахілы. Навукоўцы ўжо пачалі падрыхтоўку першамайскую ці кастрычніцкую дэманстрацыю. Мы павінны выхаванне і сабе нявольную прагу да працы.

І не толькі гэта! Адно з самых галоўных нашых задач з'яўляецца задача выхавання ў кожнага чалавека глыбокага пацукі гаспадары, пацукі кроўпай, асабістай зацікаўленасці ва ўсім, што адбываецца вакол яго, на яго здольнасці ці ў калгасе, яго роднай вёсцы ці ў горадзе. Некалькім з нас, дзесяці, нестале імяна гэтага пацукі... Усе мы, будучыя, не выключна, шчыра, бурна зацікаўленыя тэма працы — Вітанкевічам, Алексеевічам, Прусавай, Асікоў, ганарымся іх поспехамі, які сваім ўласным, радуемся за іх.

А вось скажыце, ці заўсёды мы так бурна і шчыра выказваем свае адносіны, калі бачым, што нейкі недарэка завальвае плян, б'е лямды, працуе, як кажуць, абы з рук? Вядома, гэта нам не прыемна, мы адмоўна рэагуем на такі факт, але ці заўсёды мы ўспрымаем яго як наш асабісты няшчасце, як асабістую бяду? Не, не заўсёды. Нас як быццам гэта мала дачыняць.

Бывае так (на жаль, бывае!), што залезе да нас у кішню злодзей і выцягне зарплату, якую толькі што выдалі ў касе. Ого, як мы тады рэагуем! Усім ласем — і жукікаў, і мішчы. А дурныя законы і справядлівае Але ж розніца невялікая, дакладна, хулігані (і жукікі і ахалма) крадуць у нас кожны дзень значна больш. Удзяліцца толькі: яны ж не проста блатаюць у нас пад нагамі. Яны сваім дэспічным адданасцю ад нас камунізм. Не скарціць ж, што калі б не было гэтай цілі, гэтага пустазелля, калі б у нашым грамадстве кожны чалавек быў высока свядомым, крышталёвым на сумленні, навокілі б хутчэй мы прыйшлі да камунізму!

Праўда, цяпер мы маем багата прыкладаў, калі грамадскія ўдзельнікі на асобнае элементарна, што ідуць на суперак яе волі, яе жадання. Роля грамадскіх асоб у нашым жыцці нявызначана. Аднак ёсць пытанне стасавання таго, каб кожны сумленны чалавек даваў рашучы, прычыны боі перажытка мінулага. (Мне могуць сказаць, што гэтае пытанне ніколі не анімалася з парадку дня. Правільна, не знімаўся, але сёння яно набывае выключна вострае значэнне). Нас павінна ўсё дачыняць.

Добра чалавек працуе, правільна паводзіць сябе — наша з вамі заўсёды Праце аб'яві, хулігані, п'яністы, скандаляк, дасупнічае — наша з вамі вясня. Значыць, нешта неадгледзець вы, яго суседзі, таварышы па рабоце. Калі, скажам, дайдаць ці бунціць ваш брат або сын — вы ж не будзеце глядзець на гэта спакойна? Вы прымеце ўсе меры, выкарыстаеце ўсе сродкі, каб павярнуць яго на правільны шлях. Чаму ж нас не заўсёды хваляе і непакоіць «чужы» хуліган, «чужы» аб'об, «чужы» спекулантаў? Наўжо нам цягнуць іх за сабой у камунізм, каб яны і там павалілі нам на стору? Не, толькі не гэта!

Калі гаварыць праўду, то мы з вамі павінны ўзяць на себе вялікую частку віны за тое, што ў нас над нагамі яшчэ блатаюцца падобныя тыпы. Даўно ўжо трэба было ўзяць іх за каршні і сказаць без усялякіх там дыпламатычных выкрутасяў: «Хопіці! Мы не дазволім вам атручваць смуроднае мінулае нашае паветра, тапчаш нашыя кветкі». У адносінах да такіх дармадэў трэба займаць непрымыслимы, жорсткую пазіцыю. Нахай ведаюць, што літасці ім не будзе!

Гэтыя перажыткі мінулага, на жаль, у нас яшчэ няма. Абы-якаваць, чэрствасць, бюракратызм, прыватнаўласніцкі інстынкт, амаральнасць у розных яе праявах...

Але зусім асобна мне хацелася б сказаць пра велізарную шкоду перажыткаў, які можа, каму-небудзь здася вельмі ўжо ціхымі і бескрыўным. Носіць яго не злоўжываючы спіртнымі напіткамі, не хуліганіць, блізкіх сваіх старшоўца не крыўдзіць. Я маю на ўвазе людзей, аблітаючых павуціннем рэлігійных забобнаў.

Вось давайце, таварышы, увім на хвілінку, што сёння ў нас не 1961 год, а 1985... Небывалы прагрэс... Фантастычныя адкрыцці ў галіне навукі і тэхнікі... Машыны з атамнымі рухавікамі, турбавінтавыя павятраны таксі... Кожны тыдзень касмічныя караблі робяць рэйсы на Месяц, дзе вырастаюць

гарадок — касмадром для міжпланетных караблёў... Замляне чакаюць звароту касманавтаў з Венеры і Марса. Усю самую цяжкую фізічную працу выконваюць машыны-аўтаматы з праграмным кіраваннем. Людзі жывуць у бесплатных кватэрах, харчуюцца за кошт дзяржавы, і раітам... раптам мы бачым чалавека, які стаіць на каленях перад старэйкай-старэйкай дошкай і просіць (просіць!) нейкіх міласой ад нейкага бога! Смешна, Дзіка, Невергагодна.

Камунізм і боі! Паміж імі не можа быць мірнага суіснавання. Але гэты парадокс і сапраўды можа мець месца, калі мы свеча-сваго, гэта значыць сёння, не пры-працавыяем. Мы не маем працы ўступаць царкоўнікам і розным сектам душы нашых людзей. Хто не ведае, як іначэй, аспяляе людзей рэлігія, як яна паралізуе іх волю і энергію, прыгнятае жаданні! І гэтым жа самым людзям трэба будаваць камунізм — сваё імя, адзінае і непартыянае. Ім патрэбна змяніць рай, а не таго свету. Вось чаму рэлігія была і будзе нашым сур'ёзным ворагам, пакуль мы не перадаем.

Надаўно мне давялося быць у розных раёнах Маладзечаншчыны. Я бачыў, як у нядаўнае бабулі вяду ў касёл або царкву маленькіх дзяцей. Бачыў, як гэтыя неба-ракі сплалі іх да іх на царкоўнай паўсферы, хулігані хрысцілі і надраўна ішомакі ў брудную, засаджаную мухамі нагу Ісуса Хрыста.

А такое ж творыцца не толькі на Маладзечаншчыне, але і на Гомельшчыне і на Брэстшчыне, асабліва ў захадных раёнах. Вось за каго мы павінны вясці асоб-ліва ваяўнічую і неперыўную ваяўнічую барацьбу — за дзедзі. Малое заўсёды даярае даросламу, верыць кожнаму яго слову. І калі старэйшы гаворыць, што «бо-жыя» сьць, дзіця сур'ёзна верыць, што гэта праўда.

Падумайце толькі, якая гэта вялікая трагедыя для душы дзі-ціны, што толькі пачало пазнаваць навакольнае свет, характэрна жы-ць. Разам з такім нуднымі па-пачынамі, які «спадарожнік» «ка-сманавтаў», розум маленькага чла-века ўспрымае і такія замшаныя паняцці, як «бог», «рай», «некля» і г. д. Колькі спатрэбіцца і нам потым намаганні, каб сцерці з душы (ужо дарослага чалавека!) гэтую чорную, брудную пляму!

Мне здаецца, што некаторыя з тых людзей, каму належыць зай-мацца антырэлігійнай прапаган-дай, відав, вырашылі, што нашы дасягненні ў галіне асветы ко-сма аўтаматычна зніклі з парадку дня дыскусію аб існаванні бога. Маўляў, хто ж павярне цяпер у гэтую казачку пасля пабегу Юрыя Гагарына і Германа Што-ва? Аказваецца, вернае. Вернае нават у тое, што гэта імяна бо-га дапамог Гагарыну і Штову. Вось як апэратыўна выкарыстоўваюць царкоўнікі, служкі божыя дася-гненні нашай навукі.

Справа даходзіць проста да анекдотаў... У жніўні я гутарыў з адным гомельскім лектарам-атэ-істам. Ён шчыра прызнаўся мне, што баіцца наступнага на рэлігію тая, як яму хацелася б. Чаму? Баіцца, каб яго не абвінавачалі... у знявазе пацукі веруючых. І смешна, і грэшна! Чалавек у ко-рані няправільна зразумее вя-лікае пісьмо ЦК КПСР аб памал-ка і антырэлігійнай прапаганда-е і па сутнасці справы пераста-юць быць ваяўнічымі атэістам. А мы, савецкія людзі, тым і адрозніва-емся ад абязбожыўцаў усіх часоў і эпох, што з'яўляем ваяўнічымі атэістамі. Мы ніколі не былі і не будзем нейтральнымі ў адносінах да рэлігіі. Як можа быць аб-язваем да свайго ворага?

А потым, дакуль мы будзем ва-ліць усе на лектараў-атэістаў? Іх, на жаль, не так ужо і многа. Кожны літаральна кожны з на-павіннен дапамагчы партыі вызва-ляць людзей з пацукі рэлігіі, вызваляць людзей любымі сродкамі і ме-тадамі. Нас, абязбожыўцаў, у дзе-сяткі разоў больш чым веруючых. І калі, скажам, 15—20 чалавек возмуцца перахвацьце толькі аднаго багаломаца, у камунізм усё прыйдзе атэістам. Галізіце, не такія ўжо і цяжка задача: 15—20 чалавек на аднаго верую-чага. Наўжо не перахвацьце, не пераканаем? Ды быць не можа!

Акрамя атэістычнай прапаган-ды, нам вельмі многа трэба зрабіць для таго, каб наогул узяць у культуры ўзровень народа. У культурным уздыме народа партыя бачыць залог пераможнага камуністычнага будаўніцтва. На гэты ніве ўсім спраў хопіць: і пісьменнікам, і работнікам куль-туры, і нам, журналістам. І мы хутчэй даб'ёмся перамогі на гэтым мірным высокародным фронце, калі кожны чалавек будзе адчуваць сябе актыўным байцом яго, будзе ўсведамляць, што імяна яго, ад яго працы залежыць лёс будучыні, лёс камунізму.

Мікалай МАТУКОУСкі.

ПРАГРАМА будаўніцтва камунізма, зацверджаная XXII з'ездам партыі, натхняе наш народ на грандыёзныя працоўныя подзвігі, адкрывае новыя неабходныя дала-галды.

Што ж павінны зрабіць работнікі савецкага тэатра, які яны му-сць працаваць, каб быць вартымі свайго вялікага народа — буда-віцеля камунізма? Мы заклікаем быць вернымі памочнікамі партыі ў барацьбе за перадавую, камуні-стычную свядомасць, за новыя камуністычныя адносіны паміж людзьмі, уласніць прыгажосць ду-шы і веліч дзяцінства, працоў-ную доблесць і высокароднасць са-вецкага чалавека, заклікаем зама-цаваць у розумах і сэрцах людзей вялікія прыпылы камунізма: Мір, Працу, Свабоду, Роўнасць, Брацтва і Шчасце ўсіх народаў. Наша мастацтва мусть быць такім палымным, як сам дух Пра-грамы будаўніцтва камунізма, яно павінна абуджаць у нашых людзей такі ж уздым, які выклікаў у на-родзе найвялікшы дакумент эпо-хі. Калектыў Рускага драматычна-га тэатра БССР, уключаючыся ў спаборніцтва за дастойную сустрэ-чу XXII з'езда нашай партыі, па-казвае тры спектаклі на сучасную тэму: «Акіян» А. Штэйна, «Прова-ды белых начэй» В. Пановой, «Вы-ганіне блудніцы» І. Шамякіна.

Тэатр рэжысёра інсцэніроўку ра-мана Ю. Германа «Адзін год і адзін дзень» п'ес А. Астроўска-га «Беспасажніца».

Мы ўзабагачаем рэ-пертуар лепшымі п'есамі рускай і за-рубежнай класікі, драматычнай Шэкспі-ра, адну з п'ес якога неўзабаве паставім.

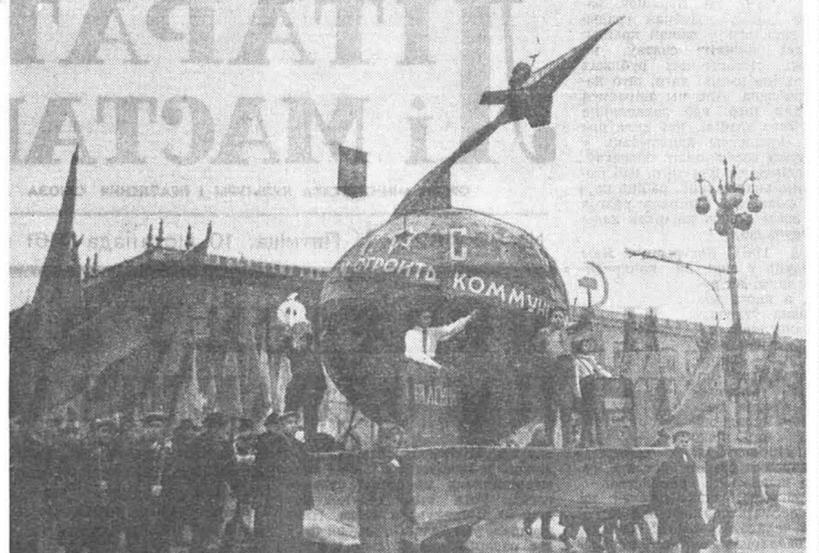
Але асноўную ўвагу мы звярта-ем на пастаючую спектакляў пра нашых сучаснікаў, пра становага героя нашых дзён. Таму мы з не-цярплівасцю чакаем п'ес ад на-шых савецкіх, і ў першую чаргу — беларускіх драматургаў.

Хоча дакоры ў адрас драматур-гаў далёка не новыя, мы ўсё ж пра-д'яўляем да іх свае патрабава-ні, таму што ўсе нашы думкі, усё мары так і застануцца марамі, калі не атрымаем у бліжэйшы час добрых п'ес. Нельга сказаць, што п'ес мала: іх пішуць даволі многа, іх чытаюць прысяжы і тэатр. На жаль, добрых, таленавітых драматургаў вельмі мала. Пачынаючы драматургі яшчэ слаба ведаюць элементарныя законы драматур-гіі, сцэны. Яны не умеюць яшчэ ба-удаваць сапраўдныя канфлікты, ярка раскрыць характары і г. д. За апошнія два месяцы ў тэатры прачытана многа п'ес мясцовых аўтараў, і пры ўсім жаданні нель-га было спыніцца ні на адной з іх. Гэта тым больш крыўдна, што ў мінутах у нас былі вельмі плён-ныя кантакты з беларускімі драм-атургамі.

Апошні спектакль «Выганіне блудніцы» п'ес І. Шамякіна таксама гаворыць пра вялікае жа-данне тэатра актыўна ўдзельнічаць у жыцці рэспублікі, імкненне уста-ляць працу калгаснага сялян-ства, дапамагчы партыі ў выхаван-ні савецкіх людзей у духу камуні-стычнай маралі. Нас далёка не задавальняе тое, што мы пакуль што робім, мы імкнемся праца-ваць лепш, ставіць больш п'ес беларускіх аўтараў. Мы чакаем добрых п'ес, якіх б хацелася ў-вадаць і вышэйшым навуковым у-становам, але і гледчы больш ста-рэйшага ўзросту. Размова па шчы-расці, з вока на вока з выканаў-цамі (дзіцяці, асноўная частка вы-канаўцаў таксама моладзь), сур'ё-зна рэалізаваць п'есы, якіх і адно-вічальныя вясцей выклікаў і на-шыя спрэчкі. Карыснае сустрэ-чэ гледчы і творчых работнікаў ві-давоцня.

Да гэтага часу не задавальняе рэзультат тэатральных спектак-ляў у друку. Крытыка заклікала дапамагчы нашай працы, аб'ек-тыўна, з прычынавых пазіцый, удумліва падыходзіць да разгляду

Мінск. 7 лістапада

У мараш яны аж да зор улятаюць. У сэрцах юнацкіх запал і уздым. Нішто іх іменнаму нідзе не страймае — бо камунізм будаваць моладзі.

ПЕРАД НАМІ — НОВЫЯ ДАЛІ

творчасць над п'есай у тэатры ні да чаго добрага не прыводзіць.

Драматург павінен ведаць тэатр, яго почырк, яго акцёркаў — А. Штэйна любіць працаваць з М. Ахлюпавым, А. Арбузаў піша п'есы спецыяльна для Тэатра імя Вахтангава і нават для арты-стаў Ю. Барысавіча. Наш тэатр, які мае ў сваім складзе трупы мошых, высокапрафесійнальных акцёркаў, таксама хоча мець сваіх любімых беларускіх драматургаў, дружба з якімі, сумесная з імі праца ўба-гацілі б і тэатр і саміх аўтараў. Вопыт работы з некаторымі дра-матургамі пераконае нас у не-абходнасці такой дружбы.

Для таго, каб знаходзіцца ў са-мой глыбіні жыцця, каб на поўны голас размаўляць з працоўнымі на-шай рэспублікі пра самае важнае, неадстакова працаваць толькі ў сваім памышліні на вуліцы Ва-хтангава. Мы паказваем свае спектаклі ў многіх раённых цен-трах, і там асабліва выразна адчу-ваецца, як вялікая цяга ў наро-да да мастацтва, як актыўна гле-дачы рэагуюць на ўсё, што вартэ пераймаюць і як гнейна асуд-жаюць дробнае, пошлае, амя-шанскае.

Імкнучыся наладзіць кантакт з нашымі гледацямі, у прыватнасці, з моладдзю, мы ў кастрычніку тры разы абмяркоўвалі спектакль «Провады белых начэй» неспра-дзяна пасля зацвержэння. У раз-мове пра спектакль самы актыўны гледач прыняў не толькі моладзь ўвадаць і вышэйшым навуковым у-становам, але і гледчы больш ста-рэйшага ўзросту. Размова па шчы-расці, з вока на вока з выканаў-цамі (дзіцяці, асноўная частка вы-канаўцаў таксама моладзь), сур'ё-зна рэалізаваць п'есы, якіх і адно-вічальныя вясцей выклікаў і на-шыя спрэчкі. Карыснае сустрэ-чэ гледчы і творчых работнікаў ві-давоцня.

Да гэтага часу не задавальняе рэзультат тэатральных спектак-ляў у друку. Крытыка заклікала дапамагчы нашай працы, аб'ек-тыўна, з прычынавых пазіцый, удумліва падыходзіць да разгляду

кожнага новага сінічнага твора. Тэатральны рэвізійны вельмі рэдка пішуцца на высокім узроўні. Як правіла, пасля доўгага пераказу зместу п'есы дзесяці безрэлігій-най дзіця работні рэжысёра і вы-канаўцаў («добра», «добра», «справіўся з роллю», «не справіў-ся»). Алізін з лепшых крытыкаў Н. Эфрос, звычайна прысутніча-ю на генеральных рэпетыцыях і толь-кі пасля чатырох-пяці праглядаў спектакля браў на сябе смеласць публічна выказаць свае меркава-ні. Ён пазбягаў выкладкоўх па-вархоўных уражанняў, погляду «збоку».

А вось гэты погляд, на жаль, мае месца ў многіх рэвізійнах. Дрына і тое, што рэвізэнту, як правіла, не хапае часу паглядзець другі склад выканаўцаў, і ён нао-гул застаецца па-за рамкамі арты-кула.

Як было б карысна для тэатра, калі б хопіць зрэдку ў нашым дру-ку абмяркоўваліся старыя спек-таклі, якіх доўга ідуць. Мейер-хольд гаварыў аб тым, што кры-тыкі прыходзіць паглядзець толь-кі прэм'еры, тады які спектакль пачынае набіраць сапраўдную сілу дзесці з дваццаціга паказу, калі з яго знікае ўсё выкладковае і за-стаецца толькі тое, пра што думаў рэжысёр і да чаго імкнуліся акцё-ры ў ходзе рэпетыцыяў. А як ідзе спектакль пасля сотага, двухсот-га паказу?

Да гэтага часу не абгадуены і вопыт работы мастацкіх саветаў у тэатрах рэспублікі. Чым больш тэатральных пытанняў будзе разгля-даць на сваіх пасяджэннях ма-стацкі савет, тым больш карысці ён прынесе калектыву.

Відаль, вартэ членам нашага мастацкага савета іншы раз па-прэсцінацца на пасяджэннях ма-стацкага савета Тэатра імя Янкі Купалы, перацінаць лепшае, чаго яны дасягнулі ў сваёй працы, і ў сваю чаргу іншы раз запрашаць вядучых майстроў беларускага тэ-атра на пасяджэнні нашага ма-стацкага савета.

Я памятаю, што пры абмерка-ванні рэпетыцыяў «Провады белых начэй» ўдзел І. Шамякіна вельмі жывіў наша пасяджэнне, унёс

шпосы новае, цікавае, яго сярброў-скія завагі ў адрас рэжысёра і вы-канаўцаў былі ўважліва выслу-шаны і ўлічаны пры далейшай рабоце.

Будучыню тэатра вызначае мо-ладзь. У апошнія гады прыток у наш тэатр моладзых акцёркаў і ак-трыс, якія канчаюць вышэйшыя тэ-атральныя ўстановы, быў па сут-насці звышзвычайна высокім. Між-тым, няспянае паўнаценне трупы таленавітай моладзі з'яўляецца адзінай рэсурсам творчэга скла-ду, зраўнай яго існавання руху і перада. Сістэма конкурсу ў многім садзейнічае росту і абнаўленню тэатральнага калектываў. І мы ўпершыню вырашылі выкарыстаць іе сёлетэ. Апроч таго, нам вельмі хочацца наладзіць цесную, жывую сувязь з Беларускай тэатральна-мастацкім інстытутам. Мы не мо-жам паскардзіцца на яго выпус-нікоў, у нас з поспехам працуе ільця група акцёркаў, які ў роз-ныя гады скончылі гэтую наву-чальную ўстанову.

Думаю, што для студэнтаў вель-мі карысна было б праходзіць практыку на сцэне нашага тэатра і непасрэдна ўдзельнічаць у спек-таклях тэатра, сустрэцца на ад-ных падстаках з такімі акцёркамі, як Р. Качаткоў, А. Клімова, з та-кімі рэжысёрамі, як В. Рэалік, М. Сівак. Час сур'ёзна паауаць пра гэта і нам, работнікам тэатра і кіраўнікам інстытута, і Міністэр-ству культуры. Напрыклад, мы былі ў выхаванні Тэатральнага вучылішча імя Шчэпкіна, пачына-ючы з другога курсу, рэгулярна ўдзельнічалі ў спектаклях Малого тэатра, на практыцы замяшчаю-чы тое, што выкладалі нашы на-стаўнікі. Праблема выхавання мо-ладзі, нашай тэатральнай змены павінна стаць першачарговай, бо яны, іспраўняючы студэнты, пачы-наючыя акцёры будуць жыць пры камунізме, разам з усім савецкім народам удзельнічаць у будаўні-цтве новага свету, актыўна дапа-магаць партыі ў справе выхавання чалавека камуністычнага грама-дства, у адрозненне ад «Провады белых начэй» называй народнаму камуні-стычным маніфэстам нашай эпохі.

Ю. СІДАРАЎ,
дырэктар дзяржаўнага
Рускага драматычнага
тэатра БССР
Імя М. Горькага.

ТАКІЯ КНІГІ ПАТРЭБНЫ І НАМ

У сувязі са стагоддзем са дня смерці геніяльнага паэты-рэвалюцыянера Тараса Шаўчэкі 1961 год на Украіне называюць шаўчэцкімі. Юбілей вялікага Каб-зара на Украіне набыў характар усераднароднага свята.

Як і трэба было чакаць, юбі-лейны год унёс многа новага ў шаўчэцкіну. Літаратура аб жан-ці і творчасці Кабзара папоўні-лася працамі самага зазнастай-нага характару. Асабліва месца займае праблемныя работы, у якіх вырашана важныя пытан-ні творчасці Шаўчэкі, сэрца іх нядаўна выданае акадэмічнае навуц УССР кніга Яўгена Шаў-чэцкага «Народ і слова Шаў-чэкі».

Я. С. Шаўчэцкі з'яўляецца адным з вядомых шаўчэцкіх аўтараў нашай краіны. З першымі работамі пра Кабзара ён вы-

ступіў яшчэ ў трыццаціх гадах. Яго прыналежць, у прыватнасці, вядомы даследаванні аб сувязях Шаўчэкі з рускімі рэ-валюцыянерамі-дэмакратамі.

Апошняя праца Шаўчэцкага з'яўляецца самай значнай. Яна прысвечана вырашэнню праблемы народнасці і нацыянальнай свое-асаблівасці творчасці Шаўчэкі. Як адзначае аўтар, «гэта не толь-кі гісторыка-літаратурная, не толькі навукова-даследчая прабле-ма. Гэта актуальнае культурнае і палітычнае заданне сучаснасці, бо гаварыць аб народнасці і на-цыянальнай своеасоблівасці твор-часці Шаўчэкі — значыць, га-варыць не толькі аб мінулым украінскай літаратуры, але і аб важных праблемах не сучасна-сці чытагца ў нашых дзеньях».

Аўтар кнігі «Народ і слова Шаўчэкі» паставіў перад сабой складанае заданне — раскрыць у творчасці Кабзара той «дух» укра-інскага народа, які, паводле

паказе грамадскага значэння творчасці Шаўчэкі, не ролі ў вызваленчай бараць-бе украінскага і іншых народаў.

Пастаюўка важнейшых пра-блем творчасці украінскага Каб-зара і паспяховае вырашэнне іх. Я. Шаўчэцкі не можа не пры-цягнуць нашай увагі. Выкары-стаўшы амаль усе лепшае з шаў-чэцкіна, у тым ліку працы бе-ларускага пісьменніка Максіма Багдановіча, даследчыцаў дзур-тэку, які трэба пэўна праблема-нізатычнае работы аб творчасці вядомых пісьменнікаў.

Такія кнігі патрэбны і нам, бе-ларускім чытачам. Хацелася б мець ґрунтоўныя работы аб на-роднасці і нацыянальнай своеас-облівасці перш за ўсё творчасці Янкі Купалы і Яўбы Коласа. Гэта быў бы добры падарунак чытачам да 80-годдзя з дня на-раджэння народных паэтаў Бела-русі, якое будзе шырока адзна-чана нашай грамадскасцю ў на-ступным годзе.

П. АХРЫМЕНКА.

У нашы дні, калі Камуністычная партыя Савецкага Саюза ўрачы-ста аб'явіла: «Іспраўняе па-каленне савецкіх людзей будзе жыць пры камунізме», — выхаванне дзіцей дастойнымі членамі камуністычнага грамадства набывае асаблівае значэнне.

У камуністычным выхаванні мо-ладзі вялікая роля належыць ма-стацкай літаратуры.

Перад нам зборнікі твораў для дашкольнай: «Дзецім» і «Мы сляваем».

Дашкольнік ўзросту — якраз той час у жыцці чалавека, калі пачы-наецца фарміраванне паняцці, ад-бываецца знаёмства з наваколь-ным светам, зараджаюцца рысы характэру. Кнігі ж пашыраюць кругляды дзіцяці, вуцаць яго мы-слі, развіваюць мову і памыць.

Таму ўкладанне зборніка ма-стакіх твораў для дашкольнай — справа сур'ёзнай і адказна. Па-трыбы творы саміх разнастайных па тэматыцы і, разам з тым, вы-сокамастакіх — лепшае, што ёсць для маленькіх у беларускай лі-таратуры і вусянай народнай твор-чэсці беларускага народа.

Зборнік «Дзецім», які піша скла-даўшчык Д. П. Шымонак — пер-шая спроба даць сістэматычны зборнік твораў беларускіх пісь-меннікаў і вусянай народнай твор-чэсці... для чытання ў дзіцячых садах».

У кнізе тры раздзелы. Першы адрасуецца дзіцяці трох-чатырох год. Матэрыялы яго разнастай-ны, але ўсё ж вельмі мала та-кіх, якіх б чаму-небудзь вучылі ма-ленькіх чытачоў. Толькі верш «Я сам» І. Муравейкі і апава-данне «Яблык» В. Хомчанкі па-казваюць прыклады добрых па-водзін дзіцяці. У раздзеле — 23 творы 14 аўтараў і 11 твораў вусянай народнай творчасці. Але, як ні дзіўна, амаль ні адзін з іх не гаворыць пра сёння-шыя жыццё і працу савецкіх людзей. Затое пашывалася «сп-рэчскае каматку» ён — герой ся-го твораў гэтага раздзела! Чаго варты абор матэрыялаў, можна меркаваць хоць бы па такіх рад-ках, якія чамусьці таксама тра-пілі ў кнігу:

— Дзе былі?
— У бабі.
— А што ён?
— Капчу.
— А што лілі?
— Вразжу(!!).

Другі раздзел — творы для дзі-цяці пяці-шасці год — больш разна-стайны, хва і тут падзеі абмежа-ваны пакам, дзікам, дзікам, са-дам, агародам.

Лепшыя матэрыялы гэтага раз-

КАРЫСНАЕ ПАЧЫНАННЕ

дзела — творы Я. Купалы «На нашым полі», Я. Брыля «Жыў быў воўчык», Я. Журбы «Шпак», П. Ткачова «Верабейка», В. Хо-мчанкі «Баравік», народныя казкі «Зайкава хатка», «Коцік, пёўнік, і лісіца», «Як курка паўніка ратавала».

Думаецца, у кнізе не вартэ бы-ло б змяшчаць народныя паешкі і дзіцячыя — «Гушкі, гушкі, гушкі...», «Ладачкі-ладкі», «Сарока-па-роўна», якія дзеці чулі не раз у адна-годдзям і двухгоддзям узросте.

Наступны раздзел прызначаны дзіцяці шасці-сямі год. Ён выга-дны адрозненне ад першых двух раздзелаў больш шырокім паказам нашага савецкага жыцця. Тут і верш Янкі Купалы «Хлопчык і лётчык», і першы Андрэя Алек-сандравіча «Наш дзень» і «Як цыцкі зрабіць самому», Сяргея Грахоўскага «Кастрычніцкая пе-сня», Артура Вольскага «Наша песня», «Чыгуны», «Мора» і шу-доўныя песні Яўбы Коласа аб прыродзе.

Многія з твораў гэтага раздзела не толькі пазнавальнага харак-тару. Яны расказваюць пра ма-раль савецкіх людзей, шчыры, ся-броўскі ўзаемаадносіны дарослых і дзіцяці у нашым грамадстве.

Хлопчык Кастусь з апавядання В. Хомчанкі «Білеты ў цырк» да-памагае сялому — праводзіць яго да вакзала, хоць сам пры гэтым пазіцыя ў цырк на шыкае паказ. Высакародны чынак Кастусь, бесспрытна, зышча прыкладам для другіх дзіцяці. Апавяданне сцвярджае, што той, хто дапама-гае другім — маладзёна.

Добрую думку сцвярджае і на-родная казка «Лёгік хлеб»: не шукай лёгкага хлеба, а працуй, бо хто не працуе, той не есць.

Вартэ кнігу папрок у адрас укладальніка зборніка за тое, што ён абыйкава паставіў да твор-чэсці народных паэтаў Я. Купалы і Я. Коласа, а таксама іншых вы-датных нашых паэтаў і пісьменні-каў. Іх твораў у кнізе мала.

Добра, што ўкладальнік зборні-ка «Дзецім» уключае ў кнігу за-вадкі, прыказкі і прымаўкі, апісан-ні народных гульняў. Было б вільч абмежаваны пакам, дзікам, са-дам, агародам.

Вядомы знаўца дзіцячай душы, вядомы рускі педагог К. Ушыньскі

дзела — творы Я. Купалы «На нашым полі», Я. Брыля «Жыў быў воўчык», Я. Журбы «Шпак», П. Ткачова «Верабейка», В. Хо-мчанкі «Баравік», народныя казкі «Зайкава хатка», «Коцік, пёўнік, і лісіца», «Як курка паўніка ратавала».

Думаецца, у кнізе не вартэ бы-ло б змяшчаць народныя паешкі і дзіцячыя — «Гушкі, гушкі, гушкі...», «Ладачкі-ладкі», «Сарока-па-роўна», якія дзеці чулі не раз у адна-годдзям і двухгоддзям узросте.

Наступны раздзел прызначаны дзіцяці шасці-сямі год. Ён выга-дны адрозненне ад першых двух раздзелаў больш шырокім паказам нашага савецкага жыцця. Тут і верш Янкі Купалы «Хлопчык і лётчык», і першы Андрэя Алек-сандравіча «Наш дзень» і «Як цыцкі зрабіць самому», Сяргея Грахоўскага «Кастрычніцкая пе-сня», Артура Вольскага «Наша песня», «Чыгуны», «Мора» і шу-доўныя песні Яўбы Коласа аб прыродзе.

Многія з твораў гэтага раздзела не толькі пазнавальнага харак-тару. Яны расказваюць пра ма-раль савецкіх людзей, шчыры, ся-броўскі ўзаемаадносіны дарослых і дзіцяці у нашым грамадстве.

Хлопчык Кастусь з апавядання В. Хомчанкі «Білеты ў цырк» да-памагае сялому — праводзіць яго да вакзала, хоць сам пры гэтым пазіцыя ў цырк на шыкае паказ. Высакародны чынак Кастусь, бесспрытна, зышча прыкладам для другіх дзіцяці. Апавяданне сцвярджае, што той, хто дапама-гае другім — маладзёна.

Добрую думку сцвярджае і на-родная казка «Лёгік хлеб»: не шу

МУЗЫКУ І ПЕСНІ — НА ТЭЛЕЭКРАН

Мінская тэлестудыя за доўгі кароткі час здолела паказаць няшмат разнастайных па жанрах музычных перадач. Тэлеглядчы маглі пазнаёміцца з выканаўчым майстэрствам розных музычных калектываў і салістаў, паслухаць канцэрты-нарысы аб многіх кампазітарах і выканаўцах, даведцца, над чым працуюць стваральнікі беларускай музыкі і лепшыя артыстычныя сілы нашай рэспублікі. Сталі рэгулярнымі канцэрты па заяўках, выступленні выдатных майстроў музычнага мастацтва, лепшых калектываў мастацкай самадзейнасці, эстрадных канцэртаў.

Пашырэння музычнай філматы тэлебачання і, што асабліва радуе, у большасці за кошт здымак і запісаў беларускай музыкі ў выкананні беларускіх музычных калектываў і артыстаў. Тэлебачанне шырока арганізуе запісы самадзейнай творчасці. У перадаваўшых гадах дні студыі пазнаёміла глядачоў з музычнымі калектывамі абласных цэнтраў Беларусі (некаторыя з іх былі спецыяльна для гэтага выключаны ў Мінск).

Многія музычныя запісы Мінскай студыі тэлебачання неаднаразова перадаваліся Цэнтральнай студыяй для маскоўскіх глядачоў. Бяспрычым поспехам беларускага тэлебачання з'яўляецца таксама і праграма, падрыхтаваная ў гонар ХХІІ з'езда КПСС, якая перадавалася Цэнтральнай студыяй для ўсяго Саветаў Саюза.

З музычных перадач найбольш зместымі былі канцэрт майстроў мастацтва з удзелам Д. І. Ойстраха, П. Серабракова, В. Дулава, Г. Вішнеўскага, канцэрт для старэйшых школьнікаў у выкананні Г. Уланавай, Д. Ойстраха, У. Аксёнава, Я. Пятрова, канцэрт па заяўках ударнікоў камуністичнай працы, філм-канцэрт Вентерскага ансамбля танца «Буданіш» — «Прынамсі ў Берліне» і інш.

Тым не менш, музычных перадач у праграмах Мінскай студыі тэлебачання ўсё ж мала. Так, у верасні і кастрычніку ў адзінаццятых праграмах тэлебачання музычныя перадачы наогул не былі аб'яўлены. Але справа не толькі ў колькасці. Даволі часта адбываюцца, напрыклад, канцэрты па заяўках тэлеглядчоў; але праграмы іх аднастайныя, часта паўтараюцца адны і тыя ж музычныя нумары, рэдка вар'іруецца і дыктарскі тэкст. Такія ж прыклады недахопу ўласцівы і эстрадным канцэртам.

Было намала перадач беларускай музыкі. Тэлеглядчыя слухалі творчы вечар народнага артыста БССР Л. Бражніка, канцэрт «Майстроў мастацтва БССР—ХХІІ з'езд КПСС», выступленне ансамбля песні і танца Беларускай ваеннай акругі і праграму канцэрта для Цэнтральнай студыі тэлебачання. Многае ў канцэртах было цікавае. Але і ў гэтых праграмах не ўсё было як мае быць прадумана. Так, напрыклад, у канцэрт, які трансляваўся амаль па ўсім Саюзам Саюза і праграма якая павінна была складацца з лепшых узорваў беларускай музыкі, трапіла намала «ўстаўных» нумароў, якія не мелі ніякага дачынення да беларускай музычнай культуры.

У дні, калі ўвесь савецкі народ рыхтаваў свае працоўныя падарункі з'езду будучай камунізму, вялікі творчы ўдзел паяваў у беларускай музычнай калектывах. Кожны з іх імкнуўся павялічыць сваё выканаўчае майстэрства, развучыць новае творчы, прысвячэння з'езду, стварыць цікавыя праграмы. Тэлеглядчы чакалі мастацкіх нарысаў аб новых праграмах і творчай дзейнасці Тэатра оперы і балета, сімфанічнага аркестра БССР, Народнага ансамбля песні і танца, Акадэмічнай харовай капэлы БССР, Беларускага народнага аркестра

і іншых. Аднак перадаваўшых дзейнасць усіх гэтых калектываў або зусім не знайшла адлюстравання ў тэлеперадачах ці аб ёй было сказана вельмі мала. Калі аб новых спектаклях беларускіх драматычных тэатраў ў тэлеперадачах расказвалася даволі падрабязна, то, напрыклад, з новага балета Я. Глебава «Маря», які тэатр падрыхтаваў у падарунак з'езду, не паказана ніводнай карціны.

Праўда, цікавая перадача была на тэму «Беларускія кампазітары — ХХІІ з'езд КПСС». 10 кастрычніка тэлекамеры былі ўстаноўлены ў памяшканні Саюза кампазітараў БССР, дзе слухаліся новыя творы, прысвячэнныя з'езду. У гэты ж час у студыю запрасілі групу пэўнаў — аўтары песенных тэкстаў і аманёў, музыкі. Тэлекамеры пераклацаліся з памяшкання Саюза на студыю, з якой аб праслуханым гаварылі аўтары тэкстаў і слухачы. Гэта прычына новае і цікавае вырашэнне музычнай перадачы, на наш погляд, мае багаты перспектывы. На жаль, паміжкіне Саюза кампазітараў мае невялікія намеры і таму паказ новых твораў, прысвячэнных з'езду, абмежаваны пераважна песенным жанрам у выкананні салістаў і хору Беларускага радыё. А між тым беларускія кампазітары напісалі да з'езда намала буйных сімфанічных твораў, інструментальных музыкі, разгорнутых харавых пастаноў. Хочацца спадзявацца, што цікавыя перадачы ў далейшым будучым наладзяцца ў больш прыстасаваных памяшканнях, з цікавай праграмай і большай колькасцю выканаўцаў.

Сталіца Беларусі даўно ператварылася ў адзін з буйных музычных цэнтраў Саветаў Саюза. Сюды часта прыязджаюць на гастролі выдатныя савецкія і зарубажныя калектывы, вядомыя дырыжоры, лепшыя салісты, тут наладжваюцца цікавыя канцэрты і г. д. Усё гэта стварае мясцовыя музычныя перадачы, трансляцыі асобных канцэртаў ці проста рэпартажаў. Аднак, гэтая працягласць яшчэ слаба і рэдка выкарыстоўваецца студыяй тэлебачання. Музычныя прэм'еры ці першыя выкананні цікавых і значных твораў музычнага мастацтва ў большасці застаюцца па-за ўвагай. Музыкае жыццё рэспублікі магло б значна пашырэння і дыктарскі тэкст. Такія ж прыклады недахопу ўласцівы і эстрадным канцэртам.

Лепшымі ханелася б бачыць і многія музычны-адукацыйныя перадачы, канцэрты-нарысы аб музычных калектывах, кампазітарах, выканаўцах, асобных творах і інш. Звычайна тэксты такіх перадач залішне мінагаслоўныя, перагружаны прафесіянальным тэр-

міналогіяй. Нельга прызнаць удалымі сэнсарную задуму і рэжысёрскую распрацоўку музычных перадач, якія проста капіруюць прыёмы і метады радыё. Тэлебачанне мае свае магчымасці ў мастацкім увасабленні таго ці іншага нарыса, канцэрта, асобнага твора. Тут на дапамогу музычным сродкам можа прыйсці слова, сцэнічны вобраз, малюнак, кінастужка і ўсё іншае кампанентаў складанага сінтэтычнага мастацтва тэлебачання. Вядома, што слухач па тэлебачанні буйна сімфанічны твор, калі аператары паказваюць то ўвесь аркестр, то адны скрыпачы, то дырыжора з розных бакоў і ў розных ракурсах, справа не вельмі цікавая. У асобных выпадках варта было б паказаць нейкае іншае вырашэнне. Так, песня І. Дунаўскага «Ляціце, гадубы» ў выкананні хору вучняў Мінскай музычнай школы-адукацыйнага і кінафільма «Беларускія канцэрты», якая часта выконваецца па беларускаму тэлебачанню, ілюстравана імклівым палётам гадубоў, вазмежнай шырынёй родных беларускіх прастораў, панарамай Мінска, Камсамольскага возера і інш. Мы далекі ад таго, каб раці выказаць тэлебачанню кожнага музычнага твора менавіта такімі сродкамі. Рэжысёрскае вырашэнне тэлебачання падаказвае літаратурны змест твора. Багатыя магчымасці для тэлебачання адкрываюць, скажам, такія буйныя творы беларускай музыкі, як сімфанічныя пазмы Ул. Алоўнікава «Партызанская быль», «Нарач» — з чудовымі замалюнкамі прыроды і гераічнымі вобразамі народа; сімфанічныя сюіта «Песні міру» і цыкл рад самых разнастайных твораў. Для тэлебачання такіх твораў Мінская студыя тэлебачання магла б скарыстацца запісаў фанатэку высакіх акасаўнах беларускай музыкі. Беларускага і Усесаюзнага радыё, ці ў асобных выпадках, карыстацца паслугамі музычных калектываў рэспублікі.

Важнай і надзвычай карыснай справай мог бы стаць выпуск тэлевізійных фільмаў па оперных творах беларускіх кампазітараў, якія ў свой час не былі пастаўлены ў оперным тэатры, або сышлі з яго сцэны («Машэка» Р. Пукста, «Андрыя Касцяня» М. Аладава, «Павел Карчагіна» П. Падкавырава, «Міхась Падгорны» Я. Цішкоўска, «У пушчах Палесся» А. Багатырова і іншыя).

Зразумела, што для такой вялікай працы патрэбна шмат часу, творчы пошук, моцны аўтарскі актывізацыя і рэжысёрскія і вядомыя культуры і добрым густам. Але ўсё творчыя намаганні поўнацю акупяць сябе, калі справа прапаганда беларускай музыкі з дапамогай тэлебачання дасягне новых поспехаў і атрымае шыры водгук у сэрцы савецкага народа.

Д. НИКАЛЕУ.

У Саюзе пісьменнікаў БССР

Секцыя драматургаў гэтымі днямі сабралася на свой сход, каб абмеркаваць новыя спектаклі, пастаўленыя на аргінальных п'есах.

Даклад пра новыя спектаклі зрабіў А. Маўзона. Ён адзначыў, што беларускі драматургі ў апошнія два гады працавалі больш актыўна, таму значна палепшыўся рэпертуар тэатраў рэспублікі. Некаторыя тэатры паставілі па тры-чатыры аргінальныя спектаклі «Лявоніха на арбіце» А. Макаёнка, «Любоў, Надзея, Вера» П. Васілеўскага — Тэатр імя Янкі Купалі; «Выгнанне блудніцы» І. Шамякіна, «Твой светлы шлях» А. Маўзона, «Згублены сын» П. Данілава, «Справа нежыцця» А. Гулявіча і Ф. Карэўскага, інсцэніроўка «Крыніца» па раманы І. Шамякіна — Тэатр імя Якуба Коласа; «На хвалю

Серабранкі» І. Козела — Тэатр юнага глядача; «Выгнанне блудніцы» — Руцкі тэатр БССР; опера «Калочнае ружэ» Ю. Семякіна (аўтар лібрэта А. Бачыла), балет «Маря» Я. Глебава (аўтар лібрэта Я. Рамановіча) — Тэатр оперы і балета і інш.

Дакладчык прааналізаваў многія з паставак.

У спрычках выступілі маскоўскія госці — драматургі А. Сімукоў і І. Курьянаў. Яны таксама адзначылі высокую творчую актыўнасць беларускіх драматургаў, якія сваімі п'есамі значна збагацілі рэпертуар тэатраў рэспублікі.

На сходзе выступілі драматургі А. Кучар, А. Бачыла, П. Васілеўскі, А. Макаёнка, крытыкі Р. Бярозкін і Г. Колас, рэжысёр В. Рэдлік.

Гісторыя савецкай літаратуры захавала намала прыкладаў, калі з той ці іншай сувестна значнай падзеяй, з тымі ці іншымі рэвалюцыйнымі зрухамі ў жыцці працоўных мас непарывна было звязана і з'яўленне яркіх, самабытных талентаў з народа.

Дзесяці выдатных пісьменнікаў прыйшоў у савецкую літаратуру пад жыватворным уздзеяннем Вялікага Кастрычніка, гістарычных завабў нашага народа. Разам са старэйшымі і больш вопытнымі майстрамі слова вычыліся каваны новае і самае перадавое ў свеце мастацтва савецкай рэвалюцыі і пралетарыяту, тая, хто пад грукат залпаў «Аўрора» адкрываў новую старонку ў гісторыі чалавечай Менавіта з рэвалюцыяй, а вядомымі ператварэннямі, выкліканымі ёю, звязана ізаіна-мастакскае стаўленне, росквіт горацкай і Міхаса Чарота — аднаго з найбольш таленавітых пэўнаў дзевяцінацінацігоддзя.

Міхасю Чароту рана давялося сутыкнуцца з суровай рэчаіснасцю. Дзіцячыя гады будучага пісьменніка, як і многіх яго савецкіх гадубоў, прайшлі з пугаю пацутых і руц.

Пад непасрэдным уражаннем першых жыццёвых выпрабаванняў малады пэўнаў зазначае: «Толькі словы, гора. А чаго я плачу? Дурны, небарачку. Плач нічо не чуче. Нічо не шыкае...»

Усе разгнітыя хмары вятры і вясны... Гэтыя радкі ўзніклі як бы своесабытным прагалам да ўсёй пазнейшай творчасці Міхаса Чарота. Узаб'яўтанасць стыхія народнага пратэсту, спалянаючы «вятры і пажары» рэвалюцыйных бітваў і былі тым пачатковым зчынам, які неабавязна вынес пэўнаў на грэбені новай пазіцыі, праектнай самай перадавым ідэям часу.

Крытыкі і гісторыкі літаратуры, неаднаразова звяртаючыся да багатых творчых збыткаў пісьменніка, звычайна называлі яго пэўнаў рэвалюцыйнай рамантыкі, пэўнаў светлых і прыгожых мар, трыбунам велічных гістарычных завабў. І гэта зразумела, бо ўвесь яго творчы чысловы непарывна звязаны з бурнымі падзеямі Кастрычніка і адбулігачага перыяду, з думкамі і спадзяваннямі многімільянаў каторыя будучы ўсёгаўжываюцца працоўных. Гаспадаром якой стаў працоўны чалавек.

Усёй істотай улюбены ў наваколны свет, у новага, назаўбэды раскутага чалавека, перад якім раскрылася нябачаная перспектыва фізічнага і духоўнага росквіту, пэўнаў уздуна глядзеў на перад, ён выразаў бачыў, як над маладой краінай. Савету ўзыходзіла зора лепшай праўды, зора ўсёгаўжываюцца працоўных.

Магутны рытм стваральнай працы чалавек захпаў пэўнаў, нахіле яго на напісанне мастацкіх палатнаў з выразным адбіткам гістарычнай эпохі, бурных паслярэвалюцыйных падзей.

У аўтабіяграфічных нататках Міхаса Чарот неак зазначае: «У творах сваіх ніколі не сумую. Маладзюнае». Гэтыя, як бы між іншым кінгтыя словы, па сутнасці вызначылі характар усёй творчасці пэўнаў-камуніста, пэўнаў-грамадзяніна, які заўбэды быў неспакоей і нястомны ў пошуках мастацкай праўды. Яшчэ ў дзевяцінацігоддзі, выказаўшы нескрупулёзную веру ў сілы маладога пакалення, пэўнаў пісаў у вершы «Да моладзі»:

Ты, моладзь, смела і магутна,
Ты — долі лепшай будучыні;
Далёка песня твая чутна,
Во стані баюемна твай апліс...
Да працы іду, хоць хто сяду
Пад сцяг Чырвоны, Вонымі сіла!
Капаіце парогам магіду,
Кі Камуне стройце новы шляхі!

ПЯСНЯР РЭВАЛЮЦЫЙНАЙ РАМАНТЫКІ

ДА 65-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ МІХАСЯ ЧАРОТА

Заўбэды адчуваючы сябе маладым, пэўнаў у палымных радах усаўжываў імклівы душэўны парыв сваіх равеннікаў. Многія вершы і пазмы, напісаныя ім у пачатку 20-х гадоў, светлых і радасных фарбаў. Дзім і сёння захапляюць мажорным тонам, шырокай пастаўкай грамадска-палітычных пытаньняў, узніслай рэвалюцыйнай рамантыкай.

Не без цікавасці чытаем мы цяпер аб тым, як малады пэўнаў ставіўся да ўласнай творчасці, як ён вызначаў сваё месца ў жыцці. У праводзе да першай кнігі вершаў «Завіруха», выддзенай у 1922 г., ён пісаў: «Мой зборнік хутэй дынаміка чым статыка. Ён — рэвалюцыя таго, што перажываў аўтар не толькі як наглядчы рэвалюцыйнай завірушкі, але і непасрэдным удзельнік яе. Час накладе свой адбітак. Тое, што было ўчора, таго няма сёння. Тое, што абурала ўчора, тое сёння забыта і спалена. Сёння новае. І гэта сёння — не ёсць яшчэ кропка, апошняе слова жыцця і барацьбы. Я іду ў аўтар, а аўтар — гэта Вялікая Будучыня». Ад свайго творчага маніфэста Чарот пераходзіць да асабістых дзён любімай бацькаўшчыны — мастак не адступаў на працягу ўсяго жыцця.

Зборнік «Завіруха» — як бы мастацкае падагульненне грамадска-палітычнай ізаўжываюцца Чарота на рашчым этапе творчай дзейнасці: свайго роду пастычная споведзь перад выхадом на арэну вялікай літаратуры. Па вершах гэтай кнігі лёгка прасачыць шляхі фармавання ідэй і вобразаў пэўнаў, нараджэнне яго лірычнага гора.

Усёгаўжываюцца радасць волянай стваральнай працы, герой гэты заклікае равеннікаў назаўбэды забываць пра нядаўнае былое, долю батрацкую:

Час той загінуў, не траба хвацца,
Кожны працуе на волю...
Выйдзема, хлопцы, ўсе
К працы вялікай на поле!
...Нашу краіну, што завяў зсё
Зробім нявыстаў, прыгожай!
Працы дзельчым, дым будзе
У свеце не знойдзем нічогай!

Для творчай біяграфіі Міхаса Чарота характэрны пераход ад элементаў суарыялісці і неакрэсленых пачатковых малюнкаў да жывых і яркіх, эмацыянальна-насычаных вобразаў, які адбываюцца вельмі хутка. Ужо ў вершах другога паловы 20-х гадоў надзвычай моцна адчуваюцца ў пэўнаў матывы, якія неабавязна становяцца яго дэманічымі... гэта ўсёпераможная сіла абуджэння рэвалюцыйнай мас і іх імкненне да карэняў перабудовы жыцця. Пэўнаў быццам бы зліваецца з душою народа, з партыяй, якая вядзе за сабою мільёны працоўных. Дасюль і той высокі ўзлет пачытнай думкі, пафаснасці і эмацыянальнасці першапачатковага рада, народна-пэўнаў вобразаў. Усе гэтыя якасці чаротскай лірыкі прайшлі праз многія пазнейшыя творы, напісаныя ім у перыяд вялікіх завабў сацыялізма. Пэўнаў на поўны голас усаўжываў мудрасць Камуністичнай партыі, прыобіжваў гераізм рабоча-пэўнаў і саліднасць, мужнасць і патрыятызм байцоў Чырвонай Арміі. Радавалі і ішчліва ўсмішка асяветла твар лірычнага героя, калі ён на кожным кроку бачыў непазнавальныя змены, веліччя

перспектывы далейшага росквіту дарогой сэрцу Радзімы.

Дзесяці вершаў, пазмы і ападыяні таленавітага пэўнаў, напісаныя па гарачых слядах сувестна-гістарычных падзей, з усёй глыбінёй раскрываюць сэнс карэняў змены старых, наскрозь працяглы парадкаў, паказваюць, як новага чалавек актыўна будучыня сацыялістычнага грамадства. Алім за адной выхадзіць пазмы М. Чарота: «Босія на ногшчыні», «Ленін», «Марына», «Карчма», «Чырванакрылыя вясну» і іншыя. У іх адлюстравана бурная эпоха Рамантыка вядомай рэчаіснасці Герой пэўнаў ўпэўнены, што перамога, заваяваная крывёю лепшых сьмюб Радзімы, ніколі не будзе забыта дзельчымі нашымі чалавекімі, якім суджана стаць на чале прагрэсіўнага чалавечства і фармаваць духоўныя збыткі сувестнай культуры.

Карэняў сацыяльна ператварэння, нараджэнне чалавек новай фармацыі Міхас Чарот усаўжываў не толькі ў шматлікіх вершах і пазмах, але і ў лепшых сваіх ападыяніх, сабраных пазей у зборніку «Вяснаход». Пісьменніка гора хваляе далейшы лёс пратэста, забігата ў мінулым чалавек, цікавіць яго побыт і штодзённая клопаты ў працэсе рашучага нічынства старых парадкаў на пэўнаў, яго погляды на жыццё і стаўленне да поглядаў чалавек.

Высокае грамадска-палітычнае гучанне многіх твораў Чарота, іх вострая надзённасць, шырыня ахопу пазей адкрывалі ім вялікую ларогу да чытачоў. Алім не толькі гэтыя акалічаны прынеслі ім папулярнасці. Сур'ёзную ўвагу ўзыходзіў пэўнаў мастацкаму ўасабленню сваіх пачатковых збыткаў. Добра адчуваючы дыханне часу, рэвалюцыйнай эпохі, ён разумее, што абмежавана старым арсеналам выяўленчых сродкаў нельга. Новая задань, пастаўленая перад літаратурай, і новы змест яе вымучалі кожнага мастака шукаць новых мастацкіх прыёмаў, шляхоў для паўнакроўнага і яркага паказу рэчаіснасці. Міхас Чарот настойліва шукаў іх і знаходзіў.

У творах гэтых б'еў даволі выразны адбітак пазей рэвалюцыйнай маладосці, пазей, якая не толькі зместам, але і фармоў падрасілава глыбінныя зрухі ў грамадскім і палітычным жыцці краіны. Мастак смела ўводзіў новыя рытмы і інтанацыі, аргінальны лексічныя звароты і — што вельмі характэрна — элементы трыбунай публіцыстычнасці. Ён рашуча адходзіў ад старых «традыцыйных» вобразаў, прылапамое якіх іншы раз выказваў свой «ціхі сум і плач». І ў гэ ацтуйнай зваротнасці да ўсабленню ўважываюцца мастацка-творчы. «Го дзе пэўнаў не суміна, нудна, краю даволі ўжо сляў! Ужо прамінулі няздоўны пакутныя, — плачам не ачым свой лёс», — усклікае лірычны герой верша «Даволі сляў» (1921).

М. Чарот разумее значнае новае рэвалюцыйнае пазейна ў умовах усёгаўжываюцца будучыня творчай энергіі працоўных мас. У вершы «Мы заклікаем» ён пісаў: «У хвалю жыцця вяржочы стаў лініея,
Бо ідзе не здань, а волат камунізма...
Пэўнаў пэўнаў! Стварыць мы заклікаем,
Вялікае мастацтва большымі!»

М. Чарот разумее значнае новае рэвалюцыйнае пазейна ў умовах усёгаўжываюцца будучыня творчай энергіі працоўных мас. У вершы «Мы заклікаем» ён пісаў: «У хвалю жыцця вяржочы стаў лініея,
Бо ідзе не здань, а волат камунізма...
Пэўнаў пэўнаў! Стварыць мы заклікаем,
Вялікае мастацтва большымі!»

ЗАМЕСТ АПОВЕСЦІ

Пра гэтага чалавек трэба быць і ў пасае. Жартам (а можа быць, па старой армейскай звычцы) просіць дазволу звярнуцца. Гарбатаў наш лепшы ншштатны карэспандэнт, яго прыходу мы заўбэды рады. Яўстрат Сяргеевіч саліцца і ўважліва глядзіць на мяне. Я аздагаваюся, у чым справа. Гарбатаў заўбэды так глядзіць, калі прыносіць новы матэрыял, але не зусім ўпэўнены, што яго правільна зразумеець і адобраць допіс.

Вось паглядзіце, — падае ён, наршыце, складзеце ў дзве столкі аркуш паперы. — Трэба гадуваць памагчы. Загінуў, калі ў такіх маразм не наладзіць кармленне. Зарыць жа гэта протэста. Варта тролькі падаказаць... Словам, прашу надрукаваць. А я, тым часам, сам займусь гэтай справай.

Адыходзячы, яшчэ раз просіць: «Вы ўжо толькі надрукуйце. Інакш...» — і паказвае рукой на размаляванае марозам акно. Гэта азначае: інакш загінуў гадубы.

Заметка была прасякнута такім неспакоем за лёс прынатых, што не надрукаваць яе было нельга.

Пазней, здаецца, ужо вясной, Яўстрат Сяргеевіч зноў звяртаў у рэдакцыю. Яшчэ адзін клопат прыгавару ён аб ім. У гэты час за акном дталі, кружыліся гадубы. Алім стукнуўся ў шыбну.

— Вітаюць вас, Яўстрат Сяргеевіч, вашы падпечыны, — пажартаваў я. — Выжылі яны ўсё ж тады. Вашы турботы не прайшлі марна.

— Выжылі, — усміхнуўся збантэжана Гарбатаў, — Я, ведаеце,

не чакаючы, пакуль вы надрукуеце мой допіс, пайшоў у школу, параў, як лепш, зрабіў кармшчыкі дзе іх расставіць. Алім паставіў рамам з дзельмі ў двары дома, дзе жыў.

— За акно ціха, мірна буркоцую гадубы. Я слухаю іх і думаю, што воль нават і яны, птушкі, удзельны гэтаму чалавеку. Нават яны, ужо не гаворачы пра людзей.

Калі пакоўнік у адстаўцы Гарбатаў вярнуўся некалькі год назад на сваю родную Рагачоўшчыну, яму не трэба было выбіраць, на якой дароце ісці. Пойдзеш налева ці направа — і шале чакаюць заслужаны адпачынак, спакой. Пешыя імі ўволю, шешыя і ведай: ніякіх табе болшы ні турбот, ні абавязкаў. З іх шчэ хопіць. Нават моладзі, калі яшчэ жадаеце, пабудаваш сабе домік, пададзі са сядок, абнесі іх з усіх бакоў шыкветам вышынёй у паўтара чалавечана росту і на брамы павесіць таблічку: «Асцярожа! На двары злы сабак». Тады ў шале ішч больш будзе ўпэўненасці, што твай спакой ніхто не парушыць.

Што? Ты камуніст? Ты хочаш быць па-ранейшаму карысным для людзей? У такім разе не збочай, а ідзі проста, па той дароце, на якую ты калісьці выйшаў вясемнацінацігодным юнаком-будзёнаўцам і па якой ішоў столкі год — не шешыша табе тады спакойнай, бестурботнай адстаўкай. Закопчы зноў жыццё цябе, тваю няурыманую натуру, і прымусіць радавацца і неападзіць, спачуваць і засмучацца, словам — непакоіцца.

Яўстрат Сяргеевіч Гарбатаў не будаваў доміка, не заводзіў гародчыка. Можна паміць сплатку на прыватнай кватэры, потым ладуць камунальную. Есць больш важныя справы. Якія?

Хача б вось гэтыя машыны, што іржаваюць на станцыі без догляду. Чые яны? Дзе іх гаспадар? Ші мала людзей бывала штодзень на станцыі, і ніхто раней не задаваў сабе гэтага пытання, а Яўстрат Сяргеевіч не прайшоў міма.

«Чые ж гэта ўсё-такі машыны?» — гурбоў ён. Гарбатаў ідзе да пачальніка станцыі, нічога пасля (Заканчэнне на 4-й стар.)

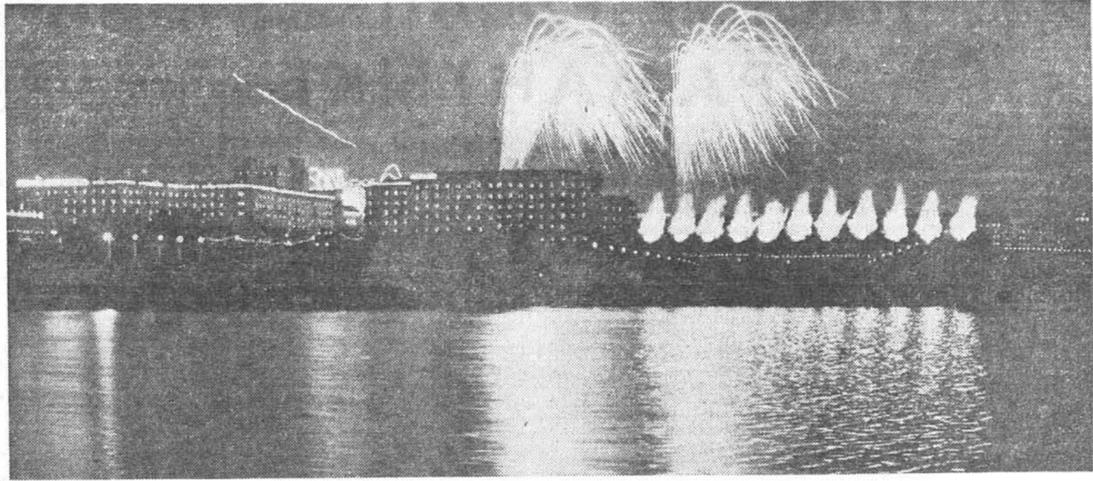
Мінск. 7 лістапада

На Цэнтральнай плошчы — калектыв Русскага тэатра імя Горькага.

Паўз урадавую трыбуну прыязджаюць акцёры Тэатра імя Янкі Купалы.

Зямлю скальняў магутны гом і водгулле апала на прасторы. Рознакалерным залатым агнём салют зацяміў міцценне зорак.

ЗАМЕСТ АПОВЕСЦІ

(Заканчэнне. Пачатак на 3-й стар.)

гэтага не змяняцца. Ён накіроўваецца ў райвыканком пасля ў райком партыі, яму абцяжваюць разабрацца. Праходзіць нейкі час, Яўстрат Сяргеевіч зноў ідзе на станцыю і бачыць усё той жа малюнак: пад адкрытым небам вялікая каштоўная топка для калельных, на двары станцыянага склада засталося бур'янам камбайны і іншыя сельгасмашыны. «К жэ так? — абярэсця Яўстрат Сяргеевіч. — Калі гэтыя топки і машыны не патрыць у раёне, дык навошта іх сюды прывезлі? Калі ж патрыць, чаму не выкіртваваць?»

У палкоўніка ў адстаўцы ёсць вопыт ваенскага, ён барца за яро. Спачатку піша ў раёнскую газету, — не дапамагае. Піша ў рэспубліканскую — адліні раз, другі, трэці. Тэхніку, нарэшце, прыбіраюць да рук...

Так, у жыцці ёсць больш важныя справы, чым уласны дом. Як? Паглядзіце, зусім іначэй горкае дзіця, а не вучыцца, прадае на рынку семкачкі. Хіба гэты парадокс? Яўстрат Сяргеевіч адводзіць дзюўчынку ў бок, пытаецца аспіроўжы, каб не спалохаць, як ё ёма, дзе і з кім жыве. Потым бярэ дзюўчынку за руку, ідзе да яе дамоў. Аказваецца, што малая—сірата, жыве са сваёй бабай. А бабаўня не хоча нікому адпусціць ад сябе ўнучку, не дазваляе вучыцца. Яўстрат Сяргеевіч адразу ідзе ў гарсавет, зноўчы ў райапа, асабіста гутарыць з дырэктарам школы-інтэрната. Настойліва ўсюды паўтарае: «Дзюўчынка павінна вучыцца! Хто з яе вырасце, калі яна будзе з такога ўзросту прадаваць семкачкі на рынку?» Дакладна не ведаю, чым скончылася гэтая гісторыя, але тым не менш узнёны, што калі да яе мець дачыненне Гарбатаў, значыць, справа ўладжана, даведзена да канца.

У гісторыі з машынамі, якая адбылася каля чатырох год назад і якую сёння ішч памінаюць у Рагачоў, у гісторыі з дзюўчынкай, — увесь Яўстрат Сяргеевіч з яго чалавечанасцю, аднаасобна грамадскаму абавязку, непрымырэннасцю да недахопу, вялікіх і малых, да ўсялякіх агіднасцяў.

Увясце сабе такі малюнак. Па вуліцы гардака ідзе чалавек. І хоць ён не толькі не старыня гарсавета, і з усім не служавыя асоба, яго асноўны клопат—жыццё гардака, грамадскіх інтэрэсаў. У лексіоне гэтага чалавеча адсутнічае фраза: «Не мая справа». Ён ні на хвілінку не суміраваецца, што за ўсё адказвае. Суміравацца за ўсё—за грамадскі парадок ў гардаце і за работу анімалязьяна гуртка ў ДOME пінераў, за аднакаля моладзі і за захаванне пляжнага дрэўца, за абсталяванне пляжа на беразе ракі і за барацьбу з браханьнямі, за работу ўніверсітэцкай культуры і за выхаванне дзяцей у беларускай сярэдняй школе, за азеіленне двара камунальнага дома і нават вуль за ласгалубоў, — словам, за ўсё. Гэты чалавек — Яўстрат Сяргеевіч Гарбатаў.

Цяжка пераацаніць тое, што робіць Яўстрат Сяргеевіч для агульнай справы, для людзей. У яго заўсёды безліч грамадскіх даручэнняў, яго выбіраюць у розныя камітэты, саветы, камісіі. І ён на дзіва лёгка ідзе з гэтай поўнай «выкладкай». Ніхто ні разу не чуў, каб Гарбатаў паскардзіўся, што яму цяжка, каб ён адмакнуўся ад якога-небудзь даручэння ці проста не выканаў яго, як гэта ўмеюць рабіць іншыя. На-

адварот, ён задаволены і ішч больш ажывае, калі яму давяраюць новую справу. Кожнае грамадскае даручэнне для яго—ішч адна жаданая магчымасць быць карысным.

Мне даводзілася сутыкнуцца з Гарбатавым па работе ў раённым штабе добраахотных народных дружин. Трэба было бачыць, з якім запалам узяўся Яўстрат Сяргеевіч як член штаба за новае даручэнне. Пакойчык, адведзены пад штаб, быў вельмі няўтульны. Гарбатаў сам абсталяваў яго, насуў мэблю, прыбіваў плакаты і лозунгі. Потым не даліся справа з дзюўчарствам, то ішч раз не з'яўляліся дружныякі, то члены штаба забаваліся пра свае абавязкі. Яўстрат Сяргеевіч турбаваўся, перажываў: «К жэ так, гэта ж вельмі важная справа, а да яе так абыякава ставіцца». Ён ішоў да начальніка штаба, асабіста ішчавіўся, як выконваецца графік дзюўчарства. Сам жа Яўстрат Сяргеевіч быў прыкладам для ўсіх нас. Калі пагартаў журнал дзюўчарства па штаб і перагледзеў запісы, зробленыя круглым акуратым почыркам Гарбатава, то пераканана ся, як многа робіць гэты чалавек для таго, каб гарод мог спакойна ішч спаць, калі яго сон не турбаваў ні свет хулігана, ні хрыпяла песня ішч хулігана.

Я ўжо расказаў пра выпадак з дзюўчынкай, якая прадавала на рынку семкачкі. Трэба сказаць, што Яўстрат Сяргеевіч наогул вялікі друг дзюўчкі. І справа тут не толькі ў тым, што ён з'яўляецца намеснікам старэйня раённага савета пінерскай арганізацыі і многае робіць, каб пінерская рбота ялася па-сапраўдному. Колькі старання і энэргіі прыкладае ён да таго, каб у гардаце адрэаўся, нарэшце, пінерскі парк, каб была арганізавана выстаўка дзюўчых малюнкаў і г. д. Проста Яўстрат Сяргеевіч любіць дзюўчкі, хутка знаходзіць з імі агульную мову і агульную справу. Ішч раз нават хутчэй, чым з дарослым. Гэта добра ведаюць дзюўчкі, што жывуць у адным з ім доме. Дарэчы, жыве Яўстрат Сяргеевіч з жанкой у невялікай, амаль з аднаго пакойчыка, кватэры. «Што зробіш,—гаворыць ён,—не хатае пакуль што жыццёпашы. Ды нам з Марыяй Абрамаўнай многа і не трэба. Праўда, калі прыязджаюць летам дзюўчкі і ўнучкі,—цеснавата. Ну, ды нічога...» Напэўна, усё школьнікі горада ведаюць Яўстрата Сяргеевіча. Ён удзельнічае ў падрыхтоўцы і правядзенні пінерскіх з'ездаў, урачыстых лінеек, збораў. Праводзіць на іх гутаркі. Мне запамінаўся такі з'езд. Яўстрат Сяргеевіч утварыў з нейкай пінерскай урачыстасці з галышткам на шыі (галыштук ярка палымне на белым кішэці) і ўхваляўна ўсімхвасца—расчуліла, відзе, вестэрна сустрача з малымі.

Для яго, як сапраўднага камуніста, што жыве не толькі сённяшнім днём, а глядзіць уперад, афарызм — «Дзюўчкі—наша будучыня» — мае сваё рэальнае, жыццёнае змест. Што ж датычыць яго пастаяннага вядзення з малымі, дык, вядома, якія патрыць дарослым для гэтага якасці. У Яўстрата Сяргеевіча яны ёсць, у прыватнасці, адольнасць радавацца і захваліцца. Наколькі яго турбуюць і абураюць усялякія агіднасці, настолькі радуе ўсё чыстае, светлае, высакароднае. Я памятаю, як быў рады Яўстрат Сяргеевіч, калі ў гардаце была арганізавана (не без яго, вядома, удзелу) выстаўка кветак. З самым шчырым захваленнем ён можа расказаць пра саборніцтва

юных авіямадэлістаў, пра тое, як растуць садовыя дрэўцы, перасаджанні ім разам з дзюўчкі з закладзенага імі ж плодагадавальніка, і пра многае ішча, што сапраўды заслугоўвае нашага захвалення.

І шч адна рыса, без якой, пэўна, партрэт майго героя быў няпоўны. Бывае ішч так, што мы як быццам нядрэнна выконваем свой грамадскі абавязак, лічымся паважанымі людзьмі. А вось каб дапамагчы каму-небудзь проста па-чалавечаму, проста па-сэрбскаму, дык не: то рукі, бачыць, не даходзіць, то часу няма, то жадання не хатае. І ўяўляю, як бы адчуваў сабе такі чалавек, наогул чалавек, калі б яму, замест звычайных анкет і лістоў, прапанавалі, напрыклад, анкету з такімі пытаннямі: «Ці многа ў вас сапраўдных сяброў?», «Ці можаце вы назваць некалькі чалавек, якім дапамаглі ў жыцці, вырнуці з бяды?», «Ці пішучы вам пісьмы, у якіх бы выказвалася павага і ўдзячнасць?», «Калі так, то колькі такіх пісем вы атрымаліце?»

Думаю, што яму-таму давялося б паукаць патыліцу над такою анкетай. А вось Яўстрату Сяргеевічу—не. На ўсе пытанні ён даў бы стаючы адказ. Ён мог бы расказаць пра капітана дальняга палёта Шалве Тажкінішвілі, якому калесні даў прытулак, дапамог паступіць у музычную, а потым у мароходнае вучылішча. Тут жа ён мог бы ўспомніць і старша механізатара Таганроўскага порта Васіля Гарбатава, якому таксама змяніў калесні бышчу, даў сваё прызвішча. Васіль і капітан пішучы Яўстрату Сяргеевічу цёплыя сьноўныя пісьмы. Цёплыя пісьмы, расказаў бы далей Яўстрат Сяргеевіч, пішучы і з далёкай Сулюкты, дзе ён калесні працаваў пасля грамадзянскай вайны. Не забываюць яго і дзюўчкі-сэрбскакі, што жывуць цяпер у Краснаўскі, якім ён дапамог знайсці дарогу ў жыцці пасля заканчэння сярэдняй школы...

Заканчваю свой кароткі (ён мог быць значна большым) расказ пра чалавеча, пра якога трэба было пісаць паэму або аповесць, і з непакоем думаю: ці не трэба было б усё ж расказаць пра мінулае жыццё Яўстрата Сяргеевіча Гарбатава? Ну, напрыклад, аб тым, як сын батрака Яўстрат Гарбатаў, будучы ішч падлеткам, атрымаў незабыты ўрок сацыяльнай несправядлівасці. На яго вачух лётчыні план Вікоўскай забіў са сваёй новай дубальтоўкай рыбака Кузьму Гручанкова за тое, што той злавіў некалькі рыбіў у панскім возеры. Возера тое па заласнай іроніі лёсу называлася Добрым.

Аб трагедыі на беразе возера Яўстрат Сяргеевіч расказаў мне так, што я адразу зразумеў: ён нідзе і ніколі не забывае пра яе. Помніў ён той страшны ўрок і ў 1919 годзе, калі ўступіў добраахотнікам у будучыні эскадрон, каб пайсці ў паход за новае жыццё за новы свет. Дзе ён быў нічым, той стане ўсім, дзе чалавек чалавеку не воў, а—друг і брат. Не забывае ён тое мінулае і сёння, калі мары аб самым справядлівым жыцці становіцца явай. Не забывае і магчыма, таму так заўята змагацца з усім тым, што ішч засталася ад старога свету, і так натхніна кладае кожны дзень сваю цагляную ў будынак таго сонечнага палаца, план якога ўжо зацверджаны ў Крамлі і імя якому — камунізм.

Анатоль ВЯРЦІНСКІ.
Рагачоў.

СУСТРЭНУЦА ВЫХАВАНЦЫ КАНСЕРВАТОРЫ

Беларуская дзяржаўная кансерваторыя па апошняй гадзі падрыхтавала нямаля зольных дырыжораў-хармайстраў, якія цяпер паспяхова працуюць выкладчыкамі ў музычных вучылішчах рэспублікі, кіруюць прафесіянальнымі і самадзейнымі хорами. Выпускнік нашай кансерваторыі А. Чопчыч выкладае ў Гродзенскім музычна-педагагічным вучылішчы і разам з гэтым узначальвае гарадскі ансамбль песні і танца. Наш выхаванец А. Лукомскі загадвае дырыжорска-харавы аддзяленнем Гомельскага музычнага вучылішча і пастаянна дапамагае самадзейным калектывам у адкалянальваць сваё майстэрства. Пад яго кіраўніцтвам хор Улукаўскага сельскага клуба на рэспубліканскім аглядзе каласнага самадзейнасці паказаў доб-

рую вакальную культуру, і яму была прысвоена назва харавой калектыву.

У Віцебскім музычным вучылішчы пры актыўным удзеле выпускнікоў кансерваторыі Е. Палішчук і Т. Клячко былі арганізаваны хор настаўнікаў і гарадскі хор хлопчыкаў.

І так амаль у кожным абласным і раённым цэнтры Беларусі і нават за яе межамі можна сустраць хармайстраў, якія скончылі ў свой час нашу кансерваторыю. Рэктарат і кафедра харавога дырыжывання вырашылі склікаць усіх іх у Мінск і правесці з імі ў другой палавіне лістапада своеасабліваю творчую сустрачку-канферэнцыю. Многія малодшы хармайстры выступіць са сваімі калектывамі ў канцэртах перад грамадскаю беларускай сталіцай.

М. МАСЛАЎ,
старшы выкладчык дырыжорска-харавой кафедры Беларускай кансерваторыі.

абмяняюцца вопытам работы з прафесіянальнымі артыстамі і спевакамі-аматарамі.

У дні сустрачкі-канферэнцыі дырыжораў-харвайкоў з 23 па 26 лістапада ў кансерваторыі адкрыцца вялікая выстаўка, на якой будуць паказаны розныя фатаграфіі, афішы, праграмы канцэртаў, нотныя матэрыялы, магнітафонныя запісы і дзённікі работы мастацкіх калектываў. На гэтай жа выстаўцы ўдзельнікі сустрачкі пазнаёмяцца з кароткімі нарысамі аб выкладчыцкай, канцэртнай і грамадскай дзейнасці малодшых спецыялістаў харавога справы — выхаванцаў Беларускай кансерваторыі.